

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Františka Žáková

**Problematika náhradní rodinné péče pohledem biologických dětí
náhradní rodiny**

Olomouc 2022

Vedoucí práce: Mgr. Kristýna Krahulcová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a vycházela jen z uvedených zdrojů, které jsem uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí své bakalářské práce, Mgr. Kristýně Krahulcové, Ph.D., za podporu, trpělivost a rady. Také bych ráda poděkovala Mgr. Bc. Ivaně Grohman, DiS., Ph.D. a Mgr. Bc. Barboře Malínek Číhalové za vysvětlení, jak citovat a psát zdroje, odkud jsem během psaní bakalářské práce čerpala. Děkuji své rodině za pomoc při hledání literatury a za rady, které mi dávala díky svým zkušenostem. Dále bych ráda poděkovala svým respondentům a jejich rodinám za čas, který mi věnovali a za jejich otevřenost a upřímnost.

OBSAH

ÚVOD.....	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1 RODINA.....	8
1.1. Funkce rodiny	9
1.2. Vztah.....	10
1.2.1 Vztah dítěte v rodině.....	10
1.2.2 Vztah biologického dítěte s dítětem v NRP.....	10
1.3. Příprava biologického dítěte na NRP	11
2 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE (NRP)	13
2.1 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	13
2.2 Adopce (osvojení).....	15
2.3 Pěstounská péče	17
2.4 Náhradní rodinná péče ve světě	18
2.5 Hostitelská péče	20
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	22
3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	23
3.1 Stanovení cílů výzkumu.....	23
3.2 Výzkumné otázky	23
3.3 Design výzkumu	24
3.3.1 Kvalitativní výzkum	24
3.3.2 Fáze výzkumného šetření	25
3.4 Výzkumné prostředí.....	25

3.5	Výzkumný soubor.....	26
3.6	Etika výzkumu	26
3.7	Triangulace	27
3.8	Metoda sběru dat.....	27
3.8.1	Metoda rozhovorů.....	27
3.9	Metoda analýzy dat.....	29
3.9.1	Zakotvená teorie	29
3.9.2	Otevřené kódování.....	29
4	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	31
4.1	Průběh analýzy dat.....	31
4.2	Analýza a interpretace rozhovorů	31
4.3	Zodpovězení výzkumných otázek.....	38
5	DISKUZE	41
5.1	Hodnocení práce	41
5.2	Limity výzkumného šetření	41
5.3	Doporučení pro praxi	42
5.4	Rešerše	43
6	ZÁVĚR.....	44
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	45
	SEZNAM TABULEK.....	49
	SEZNAM PŘÍLOH.....	50

ÚVOD

V dnešní době mezi námi žije mnoho rodin, které mají dítě nebo děti v náhradní rodinné péči (NRP). Důvodů může být mnoho. Já bych ale nerada poukazovala na děti v NRP, ani jejich pěstouny a adoptivní rodiče. Chtěla bych se v práci věnovat sourozencům těchto dětí. Zajímá mě, co jim tato zkušenost přináší, bere a jak ji vnímají. Jakožto člověk, kterého se toto téma přímo týká, protože jsem vyrůstala v rodině se sourozenci v NRP a také se moji rodiče věnovali pěstounské péči na přechodnou dobu, rozhodla jsem se pro toto téma. Cílem této práce bylo proto zejména zjistit, jestli a jaké změny nastaly v rodinách s NRP po přijetí dítěte do NRP.

Tato práce obsahuje v teoretické části kapitulu Rodina, která se věnuje jejím funkcím, vztahům, především v NRP. Dále je zde kapitola NRP a podkapitoly o pěstounské péči, pěstounské péči na přechodnou dobu, adopci (osvojení) a hostitelské péči.

Část praktická je složena z výzkumného šetření, dále analýzy získaných dat kvalitativní metodou. V této části jsou zodpovězeny výzkumné otázky. V diskuzi se věnuji celkovému zhodnocení práce, popisují limity, které nastaly během šetření a poukazují na vliv výzkumu ve vztahu k praxi. Součástí je také rešerše, ve které srovnávám výsledky svého a již existujících výzkumů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část bakalářské práce je rozdělena na tři části.

První část je zaměřena na pojem rodina. Jaké typy rodiny existují, ale především na to, jaké funkce má rodina plnit. Dále se věnuje vztahům v rodině, které jsou důležité.

Druhá část je zaměřená na pojem náhradní rodinná péče (NRP), kde se věnuje jedna z jejích částí vysvětlení pojmu náhradní rodinná péče (NRP), jejímu rozdělení a vysvětlení jednotlivých typů. Kromě NRP se zabývá i pojmem hostitelská péče, protože ačkoliv se nejedná přímo o NRP, je s ní často spojována. Jedná se o možnost, jak postupně buď dítě do NRP umístit, nebo se jí alespoň trochu přiblížit, přestože se nejedná o rodinu.

1 RODINA

Vždy, když se řekne rodina, vybaví si autorka slovní spojení „**rodina je základ státu**“, které je připisováno prvnímu československému prezidentovi, Tomáši Garrigue Masarykovi. Rodina se dá vysvětlit mnoha způsoby. Záleží, koho se ptáme a z jakého úhlu pohledu na rodinu pohlídáme. Různé odpovědi dostaneme od právníka, sociologa nebo psychologa. Neexistuje tedy pouze jedna jediná definice.

Jan Jandourek, český sociolog, spisovatel a starokatolický kněz, definuje pojem rodina ve svém *Slovníku sociologických pojmů (2012)* takto: „*Rodina je skupina osob spojená manželstvím, pokrevním příbuzenstvím nebo adopcí, které tvoří jednu domácnost a jsou spolu ve vzájemné interakci. Obvykle jsou to manželé, rodiče, děti a sourozenci.*“ (Jandourek, 2012, s. 194)

Rodinu můžeme považovat za nejstarší lidskou instituci. Už v pravěku, kdy byla společnost a člověk jako takový odlišný od dnešního člověka, začaly vznikat skupiny lidí, jejichž členové si byly velice blízcí. V pravěku nešlo jen o lidské pudy jako rozmnožování a přivedení potomků na svět, ale hlavně o to, aby potomstvo přežilo. Tak silné bylo pouto k dítěti a potřeba mu dávat lásku, provázet ho životem a dát mu pocit bezpečí, v tak tehdy nebezpečném světě. (Matějček, 1994)

Sice již nežijeme v pravěku a nemusíme tedy bojovat o přežití jako dříve, přesto v nás stále zůstává potřeba své dítě chránit, vychovávat, vzdělávat a starat se o něj. Dospělí vidí v rodině pouto, výchovu, povinnosti, které musí plnit, ale dítě si při slově rodina může představit určitou situaci. Např. jak se směje s mámou v posteli, když ho přijde vzbudit. Nebo jak hraje s tátou fotbal. Dítě nepřemýšlí nad naplněním funkcí jako dospělí, nejdůležitější je pro něj blízkost, láska a bezpečí. Dítěti nejde o to, s kým je pokrevně spjato, ale o to, kdo o něj pečuje a s kým se cítí v bezpečí. Zdeněk Matějček (1994) píše ve své knize *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní* toto: „*Dítě za své rodiče přijímá ty, kdo se k němu mateřsky a otcovsky chovají – a je pro ně zcela nepodstatné, zdali tihle „jeho lidé“ na to mají či nemají potvrzení z porodnice.*“ (Matějček, 1994, s. 16)

1.1. Funkce rodiny

Každá rodina má funkce, které by měla plnit, aby byly podmínky vhodné k dobrému vývoji pro všechny členy rodiny. Langmeier a Krejčířová (2006) ve své knize *Vývojová psychologie* uvádí čtyři **základní funkce rodiny**:

- a) **Reprodukční funkce** – tato funkce zajišťuje růst rodiny a další pokračování rodu. Nejedná se pouze o funkci plození dětí, ale o to, aby byl dítěti zajištěn správný vývoj a podmínky pro život.
- b) **Hospodářská funkce** – jinak také funkce sociálně-ekonomická. Zabezpečuje rodinu po stránce finanční, aby měla rodina z čeho žít, ale také po stránce sociální, tedy určité postavení ve světě, v životě a např. ve škole či později v zaměstnání.
- c) **Emocionální funkce** – jinak nazývána také jako ochranná funkce. Jde o poskytování emočního uspokojení v celé rodině. Uspokojení jednoho člena rodiny, by nemělo být na úkor ostatních členů. Emocionální funkce zabezpečuje v rodině jistotu, že se žádný člen nemusí bát v rodině ukázat své emoce. Radost, ale i smutek nebo bolest. Ostatní z rodiny tu pro něj jsou.
- d) **Socializační funkce** – neboli funkce socializačně-výchovná, má za úkol učit dítě správnému chování a vystupování ve společnosti. Ukazuje se zde zájem o dítě a jeho výchovu, a tudíž zájem o jeho schopnosti a jejich podpora.

V běžných rodinách jsou funkce naplňovány více nebo méně. Plnění funkcí není povinnost. Pokud budou funkce v dostatečné míře, která je pro každou rodinu individuální, naplňovány, bude se každý člen v rodině cítit dobře. Každá rodina se blíží více či méně ideálu. Podle toho, jestli jsou funkce v rodině dostatečně naplňovány, se v rodině žije lépe nebo hůře. Samozřejmě je důležité, aby byly všechny funkce naplňovány v určité normě, aby dítě nebylo nijak ohroženo. Nejdůležitější je pro dítě v rodině, aby měli rodiče dítě rádi, podporovali ho v tom, co ho baví, vychovávali ho k dobru a nechali ho, aby si hledalo svou vlastní cestu životem, s jejich oporou. (Matějček, 1994)

1.2 Vztah

Pojem vztah může být chápán mnoha způsoby. Protože se tato kapitola zabývá rodinou, je pochopitelné, že se tato podkapitola bude věnovat vztahům v rodině. Z toho důvodu je klíčovým pojmem příbuzenství. Tento pojem v návaznosti na vztah je definován v Slovníku sociologických pojmů. Jandourek definuje příbuzenství takto: „*Vztah mezi jedinci vznikající sňatkem, biologickými vazbami po mateřské nebo otcovské linii či adoptí.*“ (Jandourek, 2012, s. 186)

1.2.1 Vztah dítěte v rodině

Rodič je základní zásobárnou lásky pro dítě, které vychovává, ať už se jedná o dítě vlastní nebo v NRP. Dítě si o lásku říká vždy, když ji potřebuje. (Eggerichs, 2015) Obecně, pokud se biologické dítě cítí bezpečně v přítomnosti rodiče, má s ním navázaný dobrý vztah, bude cítit jistotu, i pokud bude rodič projevovat lásku a náklonost jinému dítěti. Pokud se rodič chová, v tomto případě k dítěti v NRP, stejně přívětivě jako k dítěti biologickému, biologické dítě bude považovat dítě v NRP za věrohodné. (Purvis, 2013)

1.2.2 Vztah biologického dítěte s dítětem v NRP

Ideálním stavem pro každou rodinu je, aby mezi sebou měli děti dobrý vztah. Každá rodina toho dosahuje jiným způsobem.

Někteří rodiče budují dobrý vztah mezi dětmi tím, že všichni společně tráví veškerý čas. Podle některých rodičů je to jediná správná možnost, kterou docílí spojitosti a pevných vztahů. Bohužel, pokud rodina tráví čas tímto způsobem z povinnosti, může dojít k opaku, kdy k sobě děti budou cítit odpor a rivalitu. (Bittmannová, 2018)

Obvykle se v rodinách s více dětmi utvářejí sourozenecké skupiny. Nejčastěji se jedná o čas, kdy do rodiny přichází nejmladší dítě. V NRP je tomu ale jinak. Důvodem je to, že dítě, které je přijato do NRP, nemusí být vždy nejmladší, ne vždy se jedná o miminko. Děti do NRP přicházejí v různém věku. Nejideálnější je, pokud je dítě v NRP mladší než nejmladší dítě v rodině. Tato situace evokuje nejpřirozenější příchod dítěte do rodiny. Přesto nemusí dojít

k ideálnímu navázání vztahu, nejčastěji ze strany dítěte, které bylo do příchodu nového dítěte nejmladší. Toto dítě přichází o svou roli, kdy mu byla věnována největší pozornost, což v něm může vyvolat žárlivost. Dalším rizikem může být úplně opačný případ, kdy je do rodiny přijato starší dítě než doposud nejstarší dítě v rodině. V tomto případě může původně nejstarší dítě přijít o svoji vůdčí roli, což může celou rodinu poznamenat. (Pazlarová, 2016)

Ve vztahu mezi sourozenci hraje velkou roli i věkový rozdíl. V tomto případě je zásadní rozdíl mezi biologickými sourozenci a dětmi v NRP. Přestože Čapek a Čapková (2010) nedoporučují malý věkový rozdíl mezi sourozenci, zejména kvůli rivalitě a žárlivosti mezi sourozenci, Pazlarová (2016) ve své knize uvádí, že věkový rozdíl mezi biologickými sourozenci není tolik důležitý. Značnou pozornost ale věnuje věkovému rozdílu hlavně mezi nejmladším biologickým dítětem a dítětem v NRP. Doporučuje, aby tento rozdíl byl větší z toho důvodu, že biologičtí sourozenci jsou na sebe zvyklí hned od narození a také kvůli větší náročnosti, která se očekává u dítěte v NRP. Další specifičnost spočívá ve znalosti minulosti jednotlivých dětí. Biologičtí sourozenci o sobě vědí naprosto vše, co se kdy v rodině odehrálo. Větší problém je možné spatřovat právě u dítěte v NRP. Vzhledem k tomu, že ani pěstouni nebo adoptivní rodiče neví o dítěti v NRP vše, jak by o něm pak mohlo vědět cokoli dítě biologické? Samo dítě v NRP často tápe ve své minulosti a srovnává se samo se sebou. Proto se v případě NRP často budují vztahy mezi dětmi velmi pomalu a v pozdějším věku.

Biologické děti se také mohou bát o snížení nebo úplnou ztrátu pozornosti ze strany rodičů. Nejčastěji se jedná o strach u nejstaršího dítěte, k čemuž dochází hlavně při příchodu druhého dítěte. Tedy, když není biologické dítě jediné, komu je pozornost věnována. Jakmile má dítě alespoň jednoho sourozence, je zvyklé, že rodiče nemají čas pouze na něj. V tuto chvíli je s příchodem dalších sourozenců v klidu. Nepřichází pro něj žádné nečekané situace, kdy očekává rodiče pouze pro sebe. (Čapek, 2010)

1.3 Příprava biologického dítěte na NRP

Přijetí dítěte do NRP je veliký krok. Proto by se měl každý, kdo je součástí přijímající rodiny, dostatečně připravit. Dostatečná příprava hraje velkou roli ve vztazích. Pokud by biologické dítě mělo strach z neznámého, nemusí si vytvořit s dítětem v NRP dobrý vztah. Tato skutečnost může celou efektivitu NRP narušit. (Zezulová, 2012)

Kurzy, které jsou povinné pro pěstouny a osvojitele, jsou často přínosné. Bohužel, tyto kurzy jsou určeny pouze pro žadatele o NRP. Přesto se toto téma týká celé rodiny, a tak by měli být připraveni na tento krok i další členové rodiny. V tomto případě by se mělo dbát na biologické dítě. Jako vhodnou přípravu uvádí Zezulová (2012) seznámení se s rodinou, která dítě v NRP má. Seznámení je možné individuální nebo skrze pobytové aktivity, které jsou pořádány pro celé rodiny. Přestože kurzy jsou důležité a dobře strukturované, vlastní zkušenost mnohdy alespoň částečně, připraví celou rodinu na realitu vázanou na NRP.

Pokud bude celá rodina dostatečně seznámena s riziky a přínosy a připravena na přijetí dítěte do NRP, je větší pravděpodobnost, že přijme dítě v NRP za své. (Matějček, 2002) Ideálním způsobem je s biologickým dítětem mluvit. Nejdříve o myšlence, později se seznámit s dětmi v NRP. Dále je optimální nechat biologické dítě rozhodnout o různých otázkách, např. jestli chce s dítětem v NRP sdílet pokoj. Pokud tato možnost není, nechat mu možnost jiného výběru. Kterou postel a skříň bude chtít. Stanovit si den, kdy se biologickému dítěti bude rodič věnovat. Dát mu možnost stanovit si částečně podle sebe pevné body, které mu dodají jistotu. (Zezulová, 2012)

2 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE (NRP)

Jedná se o péči o dítě, které nemá možnost vyrůstat se svými biologickými rodiči z mnoha důvodů. Může jít o nedostatečné zázemí, rodiče narkomany, psychotické rodiče atd. Dítě je vychováváno „náhradními“ rodiči v prostředí, které je pro něj ideální a co nejvíce napodobuje přirozenou rodinu a život v ní. V České republice mezi formy NRP patří adopce (osvojení) a pěstounská péče. Těmto dvěma formám v dnešní době často předchází pěstounská péče na přechodnou dobu. (Matějček a kol., 1999) Péče, která se může připodobňovat a předcházet NRP je hostitelská péče.

2.1 Pěstounská péče na přechodnou dobu

„Od 1. června 2006 byla právní úprava pěstounské péče doplněna ještě o novou speciální úpravu, která byla přijata s cílem zdůraznit potřebu krátkodobé pěstounské péče v jasně definovaných situacích.“ (Bubleová a kol., 2011, s. 51).

Pěstounská péče na přechodnou dobu se v České republice historicky vyvíjela od 1. června 2006. V roce 2013 byla legislativně upravena do podoby, jak ji známe dnes. (Pugnerová, 2016)

Pěstounská péče na přechodnou dobu vychází z pěstounské péče (dlouhodobé). Jde o to, aby děti, o které se jejich biologičtí rodiče nemohou nebo nechtějí starat, měli klidné prostředí. Do pěstounské péče na přechodnou dobu se dostávají děti spíše nižšího věku, a to proto, že pro starší děti není tak jednoduché přijít do nové rodiny a po maximálně roce zas odejít. Důvodem této krátkodobé péče je to, aby dítě nemuselo jít do ústavní péče, ale vyrůstalo v rodině. I když ne v biologické. Pro dítě je tato možnost více přijatelná, než když neví, na kterou z „tet“ se spolehnout. (Bubleová, 2018) Čas od času, jde také jen o to, aby bylo dítě v klidném prostředí na:

- a) dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat,
- b) dobu, po jejímž uplynutí může matka dát souhlas k osvojení nebo po kterou může rodič souhlas k osvojení dítěte odvolat, nebo
- c) dobu do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba. (Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, 1999, Hlava V, §27a (7))

Na vyřešení situace má soud 1 rok, během kterého může být dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu. Po uplynutí 1 roku, nebo lépe ještě dříve, může být dítě:

- a) Umístěno do biologické rodiny;
- b) Svěřeno do adopce;
- c) Svěřeno do pěstounské péče;
- d) Umístěno do ústavní péče. (Sobotková, 2015)

Jednou z výjimek, kdy může být dítě v pěstounské péči na delší dobu, než jeden rok je situace, kdy jsou ke stejnému pěstounovi umístěni biologičtí sourozenci dítěte. V tomto případě se počítá rok pro všechny děti u pěstouna, podle nejpozději umístěného dítěte. (Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, 1999, Hlava V, §27a (9))

Pěstouni preferují, když je dítě umístěno do biologické rodiny. Pro dítě je tato možnost nejvhodnější, pokud jsou v biologické rodině vhodné podmínky. V určitých případech je ale lepší, aby dítě bylo umístěno do pěstounské péče, kdy má stále možnost setkávat se se svými rodiči, nebo dítě svěřit do adopce. Nejhorší myšlenkou pro pěstouny na přechodnou dobu je ta, že by dítě bylo umístěno do ústavní péče. (Sobotková, 2015)

Osoby, které vykonávají pěstounskou péči na přechodnou dobu, by měli být profesionálové. Měly by tudíž být schopni poskytnout dítěti prostředí, ve kterém se bude cítit jistě a milovaně. Spousta dětí, která jsou umístěna právě k pěstounům na přechodnou dobu, si prošla traumaty, takže je potřeba, aby jim právě pěstouni pomohli se s traumaty vyrovnat. (Purvis, 2013) Z osobní zkušenosti autorka ví, že často se děti bojí vzdálit a pečující osobu si obezřetně hlídají, aby jim nikam neutekla, protože právě to, že je rodiče často nechávali samotné, může být jedno z traumat. Je tedy potřeba, aby dítě mělo jistotu, že ho pěstoun neopustí. Po 6–8 měsících si obvykle dítě zcela zvykne na pečující osobu. Pro předávání je důležité, aby dítě udržovalo kontakt, buď s biologickými rodiči, pokud se bude vracet do své rodiny, nebo s adoptivními rodiči, či pěstouny. Je důležité, aby předání bylo postupné, protože by rychlé předání mohlo být pro dítě dalším velkým traumatem a mohlo by zas ztratit důvěru. (Purvis, 2013)

Autorka by ráda zmínila ještě fakt, že pěstounů na přechodnou dobu není dostatek z několika důvodů. Jedním z nich je to, že pěstoun na přechodnou dobu je poslán, ale i zaměstnání a za zaměstnání člověk dostává plat, ze kterého žije. Při jednom dítěti, které není řazeno do žádného stupně závislosti, pobírá pěstoun odměnu ve výši

1,8násobku minimální mzdy, která v současné době činí 17 300 Kč. Jedná se o hrubou mzdu. Jedná se o zaměstnání, tudíž tento plat dostává během toho, kdy je evidován jako pěstoun. Ve chvíli, kdy si dítě přebírá, dostává pěstoun jednorázový příspěvek při převzetí dítěte, který slouží k jeho ošacení, vybavení pro něj atd. Tato částka se liší podle věku převzatého dítěte:

- Dítě do 6 let → 10 800 Kč;
- Dítě od 6 do 12 let → 12 150 Kč;
- Dítě od 12 do 18 let → 13 500 Kč.

Kromě této odměny (platu) a jednorázového příspěvku při převzetí, dostává pěstoun měsíčně příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Jeho výše závisí na věku dítěte:

- Dítě do 6 let → 6 290 Kč;
- Dítě od 6 do 12 let → 7 750 Kč;
- Dítě od 12 do 18 let → 8 870 Kč;
- Dítě od 18 do 26 let → 9 220 Kč. (MPSV, 2023)

2.2 Adopce (osvojení)

Adopce neboli osvojení bývá nejčastější formou NRP. Jedná se o přijetí dítěte za své, včetně práv a povinností, které musí osvojitelé plnit. Mezi osvojiteli a osvojeným dítětem tak vzniká vztah jako mezi biologickými rodiči a dítětem. V případě adopce tak tato práva vznikají mezi adoptovaným dítětem a adoptivními rodiči, mezi biologickými rodiči a dítětem, zanikají (Matějček, 1999) Z tohoto důvodu nejčastěji o adopci žádají páry, které touží po dítěti, ale přirozenou cestou se jim nevede. (Zezulová, 2012)

Dříve zákon o rodině rozlišoval dvě základní formy adopce:

- a) **Osvojení prosté** – jednalo se také o osvojení 1. stupně nebo zrušitelné, kdy bylo možné osvojení soudem, na návrh osvojence nebo osvojitele z důležitých důvodů možné zrušit
- b) **Osvojení nezrušitelné** – také nazýváno jako osvojení 2. stupně. Znamenalo to, že po soudním rozhodnutí osvojení nešlo zrušit a práva a povinnosti osvojitelů jsou trvalá.

Od poloviny roku 2006 však podle rodinného práva platí pouze jeden typ osvojení. Od roku 2006 se při osvojení do rodného listu osvojeného dítěte píše osvojitelé jako rodiče. V obou případech také dítě získává příjmení osvojitelů. (Gabriel, 2008)

V České republice šlo ještě donedávna osvojit pouze nezletilé dítě, nyní však podle rodinného práva, je možné osvojit i zletilou osobu. V tomto případě je potřeba rozhodnutí soudu na návrh osvojitele, kdy osvojovaná zletilá osoba s tímto návrhem musí souhlasit a připojit se k němu. (Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, 2012, Hlava II, §796 (2))

Osvojit dítě si může buď manželský pár nebo jeden z rodičů, pokud s tím druhý z páru souhlasí. Je také možné, aby si jeden z rodičů osvojil dítě svého partnera, pokud se nejedná o jeho biologické dítě, např. v případě, že jeden z manželů má dítě z předchozího vztahu. Ve výjimečných situacích si může dítě osvojit i osoba bez partnera. (Gabriel, 2008)

Dítě, které může být osvojené, musí být právně volné. Tzn. že:

- a) musí být podepsán souhlas, že se biologičtí rodiče zřekají rodičovských práv a práva na dítě v plném rozsahu. Doba, kdy mohou biologičtí rodiče tento souhlas podepsat je nejdříve 6 týdnů po narození dítěte.
- b) musí být evidentní dlouhodobý nezájem rodičů o dítě. (Gabriel, 2008)

U novorozenců se tyto podmínky musí prokázat po dobu dvou měsíců, u dětí starších, po dobu šesti měsíců. (Zezulová, 2012)

Pokud se biologičtí rodiče zřeknou veškerých práv na dítě, přestávají být účastníky soudního řízení, které se týká osvojení. Dítě je možné předat do osvojení vhodným adoptivním čekatelům. Tím, že nejsou biologičtí rodiče přítomni, adoptivní rodiče jsou v anonymitě, což je velice důležité proto, aby je biologičtí rodiče dítěte nemohli vyhledat a nezačali se dožadovat práv, kterých se zřekli. (Gabriel, 2008)

Stává se, že adoptivní rodiče mají často veliká očekávání. Je potřeba, aby si uvědomili, že děti jsou ovlivněny kromě výchovy i genetickou výbavou. (Zezulová, 2012)

2.3 Pěstounská péče

Mezi další formy NRP, kromě adopce čili osvojení patří pěstounská péče. Lidé často neznají rozdíl mezi adoptí (osvojením) a pěstounskou péčí. Do pěstounské péče se častěji dostávají starší děti, protože osvojitelé preferují mladší děti. Starší děti si raději berou do pěstounské péče a dostávají na ně příspěvek.

Nejčastěji se pěstounská péče, jak bylo již zmíněno, týká starších dětí, dále dětí, které nejsou zcela zdravé, dětí jiného etnika nebo dětí, o které se rodiče zajímají, ale v rodině nejsou vhodné podmínky pro výchovu dítěte. Jde tedy o formu výchovy, kdy děti, které jsou v pěstounské péči, mají stále své biologické rodiče a stát nad nimi převzal dohled.

Rozdíl mezi pěstounskou péčí a adoptí spočívá v právech a povinnostech vůči dítěti. V případě adopce se osvojitelé stávají právoplatnými rodiči. Veškerá práva a povinnosti patří jim. V pěstounské péči práva přísluší biologickým rodičům. (Zezulová, 2012)

Rozdílem mezi adoptí a pěstounskou péčí je i finanční odměna. Adoptivní rodiče přijímají dítě za vlastní a spadají na ně veškeré povinnosti vážící se k výchově dítěte. Tudíž nemají právo na žádnou odměnu. Naopak pěstouni, vyživovací povinnost nemají, a tak dostávají od státu odměnu, která je určena právě např. na výživu. Odměna pěstouna činí 1,0násobek minimální mzdy při péči o jedno zdravé dítě. Tato částka se liší podle počtu dětí a toho, v jakém stupni závislosti dítě, o které pěstouni pečují, je. Kromě odměny mají pěstouni nárok na příspěvek při pěstounské péči, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla a zaopatřovací příspěvek. (MPSV, 2023)

Motivací pro pěstounskou péčí je snaha pomoci dát dítěti domov, což s sebou přináší pozitiva. Také mohou chtít „pořídit“ biologickému dítěti sourozence. Nečekat tak dlouho na adopti atd. Bohužel se zde mohou vyskytnout i rizika. Mezi ně patří přecenění sil, snaha pomoci na úkor vlastní rodiny. Dalším rizikem může být vyčerpání organismu. Výjimečně se může vyskytnout taková touha po obdivu, že pokud se ho pěstounům z okolí nedostává, může dojít k odvržení dítěte. Stává se, že v okolí pěstounů se vyskytují lidé, kteří si myslí, že pěstouni vykonávají tuto činnost pro finanční odměnu. (Zezulová, 2012)

2.4 Náhradní rodinná péče ve světě

Formy NRP existují ve většině zemí světa. Donedávna byla Česká republika jednou z posledních evropských zemí, kde byla podporována ústavní péče. V roce 2021 však byl schválen návrh na zrušení ústavní péče pro děti do 3 let. Tento návrh měl nabýt platnosti k datu 1.1.2023, bohužel, bude tomu tak až od 1.1.2025. (Zákon č. 363/2021 Sb. kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, 2021)

Tato výchova je v mnoha zemích, např. v Austrálii, Belgii, Dánsku, Finsku a v mnoha dalších, nahrazena profesionálními rodinami, které dětem, které nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, umožňují péči. (Zezulová, 2012) Bohužel se pak může stát, že děti stále mění pečovatele. Pěstouni nemají k dítěti tak blízko jako v rodině, ale jednájí s ním s určitým odstupem.

V zahraničí existuje mnoho projektů, které se věnují NRP ve vztahu k dětem s různými problémy. Např. V Estonsku se tento projekt zaměřuje na dospívající děti s výchovnými problémy. V Japonsku se můžeme setkat s projektem zaměřeným na děti zanedbávané a zneužívané. V Rakousku, kromě dlouhodobé pěstounské péče, je i projekt sociálně-pedagogických pěstounských rodin, kam jsou umístěovány děti s tělesným postižením, fyzicky týrané, vyššího věku a další. (Zezulová, 2012)

Co se týče přípravy, je povinnost, aby profesionální pěstouni absolvovali dvousemestrální kurz a další, nástavbový kurz, který má časový rozsah 61 hodin, kde se dozví kromě základních informací i specifika profesionální pěstounské péče. V tomto kurzu se seznámí s problematikou vývojové psychologie, poruch chování, problematikou z různých hledisek, mezi něž patří medicína, a nakonec s terapeutickými možnostmi. (Zezulová, 2012)

Dále je možné zmínit Švédsko, kde je profesionální pěstounská péče ukotvena v zákonu o sociálních věcech již od roku 1989. Péče o dítě je ve Švédsku zařazen, stejně jako v Dánsku, do tzv. skandinávského modelu. (Novák, 2013) Ve Švédsku má pěstounskou péči a veškeré kompetence na starosti stát. Jedná se tedy o rozhodování ohledně výběru a přípravu pěstounů, úhrady nákladů a v neposlední řadě také rozhoduje o tom, kam bude které dítě umístěno. Do jedné rodiny mohou být umístěny pouze 4 děti. Během toho, co je dítě u pěstounů, je celý chod domácnosti, školy, zdravotní péče a další, sledován od vstupu, až po ukončení pěstounské péče. Dalším kritériem pro to,

aby se člověk mohl stát profesionálním pěstounem, je věkové rozmezí mezi dítětem a pěstounem nejvýše 45 let. Toto věkové rozpětí však neplatí u příbuzenské pěstounské péči, pokud je dítě v pěstounské péči např. u prarodičů. Pěstouny se mohou stát manželské páry, jednotlivci a na rozdíl od České republiky i páry homosexuální. Pěstounská péče bývá obvykle ukončena dovršením osmnáctého roku dítěte, může být však prodloužena do 21 let, ale i více. (Zezulová, 2012)

Pokud bychom zůstaly u skandinávského modelu, je nutné zmínit Dánsko. Dánsko se dlouho bránilo tomu, aby byly děti umísťovány do pěstounské péče ke svým příbuzným. Postupem času však tato země přešla k tzv. síťové péči, což znamená, že pokud je zde možnost umístit do pěstounské péče, doporučuje se, aby bylo u osob, se kterými má již navázanou citovou vazbu. Může se tedy kromě příbuzných jednat např. o sousedy nebo učitele. (Novák, 2013)

Dále bychom se mohli věnovat zemím jako je Velká Británie, kde existuje několik typů pěstounské péče. Jsou to:

- a) **Respitní péče**, což znamená zajištění odpočinku pro rodiče, nebo i děti. Děti jsou na určitý čas, obvykle se jedná o víkend nebo prázdniny, umístěny do jiné rodiny nebo si je k sobě berou dobrovolníci. V tomto případě jsou dobrovolníkům, můžeme-li je tak nazvat, hrazeny jen nutné výdaje.
- b) **Azylová (pohotovostní) pěstounská péče**. V tomto případě si pěstouni berou dítě do péče, může se jednat jen o pár dnů, než je dítěti nalezena vhodná dlouhodobá pěstounská rodina. V Británii pěstouni dostávají příspěvek za to, že jsou neustále v pohotovosti a k dispozici. Další odměnou je kromě peněz za umístění dítěte i to, že se pro dítě našla rodina.
- c) **Krátkodobá pěstounská péče**, trvá zhruba kolem 3 měsíců a je vhodná pro děti, jejichž situace je v krátké době nevhodná, nebo když je např. rodič hospitalizován.
- d) **Středně dlouhá pěstounská péče**, která je využívána nejčastěji. Jedná se o péči zhruba po dobu 2 let. Jejím cílem je mít v péči dítě po dobu nutnou na vyřešení nevhodné rodinné situace, např. pokud rodiče řeší svoje osobní problémy, a tak dětem umožnit dočasnou osobní ochranu.
- e) **Dlouhodobá a trvalá pěstounská péče**, trvá přes dva roky, dokonce se může stát, že dítě je v této péči až do dospělosti.

- f) **Soukromá pěstounská péče**, která je specifická tím, že biologičtí rodiče dítěte souhlasí či si sami vyhledávají pěstounskou rodinu a následně jim vyplácejí příspěvek. Vhodnost pěstounů je samozřejmě hodnocena sociálními orgány.

S právy biologických rodičů vůči dětem je to ve světě stejné jako v České republice. Rodiče mají dle zákona rodičovskou zodpovědnost, tudíž by měli být informováni o všem, co se s jejich dětmi děje a dále mají právo na rozhodnutí, která se týkají budoucnosti jejich dětí. (Zezulová, 2012)

2.5 Hostitelská péče

Přestože hostitelská péče není formou NRP, velmi často je s ní spojována. Jde o péči, která není dlouhodobá, ani není nijak finančně odměňována. Občas se stává, že díky této formě péče může být dítě ve vyšším věku, na základě vybudovaných vztahů, umístěno do NRP, nejčastěji pak do pěstounské péče. (Zezulová, 2012)

Jedná se o pomoc a podporu dětí, které žijí v ústavní péči a pravděpodobnost, že budou umístěni trvale do NRP je mizivá nebo téměř nulová. Týká se zejména strašících dětí, které jsou v ústavní péči dlouhou dobu. Často jde o děti, které mají v ústavní péči sourozence a potřebují s nimi zůstat v kontaktu. Pro tyto děti je ale velmi důležité žít svůj vlastní život ve funkční rodině a učit se životu mimo ústavní péči. (Blahutová, 2011)

Hostitelská péče umožňuje dítěti navštěvovat hostitelskou rodinu na určitou dobu. Obvykle se jedná o víkendy nebo prázdniny. V tuto chvíli se lidé, kteří jsou hostiteli, stávají dobrovolníky, kteří se po dobu pobytu o dítě starají a finančně jej zaopatřují. Finanční podpora se vztahuje na stravování, výlety, zábavu a vše, co dítě potřebuje. Rozdíl mezi pěstounstvím a hostitelskou péčí je tedy takový, že pěstouni dostávají odměnu a měsíční příspěvek, kdežto hostitelé nedostávají nic, spíše naopak, i finance jsou v režii hostitelů. (Zezulová, 2012)

Tato forma péče ještě není legislativně ukotvena. To je důležité pro její rozvoj. Pojem hostitelská péče není k dohledání v žádné legislativě. Její problematiku však vymezuje zákon 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí. Konkrétně o pobytu dítěte mimo ústav, tedy §30. Mgr. Michela Blahutová (2011) uvádí ve své knize Hostitelská péče a příprava k ní, že je možné, aby dítě opustilo ústav na 14 dní, nicméně,

ve výše zmíněném zákoně je uvedena lhůta na dobu 30 kalendářních dnů. Uspokojivě není vyřešen problém ohledně poskytování informací o dítěti. Pokud je zde hostitelská rodina, která jeví zájem o společné trávení času s dítětem, je důležité, aby byla informována o zdravotním stavu dítěte, o jeho alergiích i o výchovných specifikách dítěte, o něž chtějí, ač jen na chvíli, pečovat.

Za další problém můžeme považovat finanční otázku. Na jednu stranu by si mělo dítě nějakou část pobytu u hostitelů hradit, aby se učilo žít ve světě mimo instituci, na druhou stranu, pokud by se po něm vyžadovala jakákoliv finanční částka, mohlo by dojít k tomu, že děti o tuto péči přestanou mít zájem.

Můžeme zmínit postoj motivaci dětí k hostitelské péči. Klíčová je také motivace hostitelů. Ti chtějí dětem ukázat, jak funguje běžná rodina. Ze strany hostitelů je důležitá trpělivost. Mnoho dětí nemá totiž svou situaci uzavřenou, pořádně nerozumí tomu, proč je takový osud potkal a často si myslí, že nemají právo na vztahy. Hostitelé jim dávají jakousi oporu a čas na to, aby viděli, že právo, a to nejen na vztah, mají. (Zezulová, 2012)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce je sestavena ze tří částí. V první části se autorka zabývá vytyčením cíle bakalářské práce. S ohledem na tento cíl autorka formulovala výzkumné otázky a stanovila si metodologický přístup výzkumného šetření.

Druhá část je zaměřena na analýzu sesbíraných dat, která byla získána díky rozhovorům. Tuto formu autorka zvolila z důvodu hlubšího poznání problematiky. Analýza byla provedena za použití kódů, které jsou uvedené v jednotlivých tabulkách a následně interpretována vybranou technikou.

Poslední část je zaměřena na diskuzi. Tato část spočívá ve zhodnocení výzkumu, jak bylo možné jej naplnit, jaké autorka očekávala výsledky a jestli byly naplněny či nikoliv. Podstatnou roli v této části hrálo porovnání s dosavadními výzkumy a možnost použití výzkumu pro praxi do budoucna.

3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Prvotním úkolem této bakalářské práce bylo stanovit si cíl, ze kterého vycházely výzkumné otázky.

Výzkumná část je zaměřena na zkoumání, jak biologické dítě vnímá přítomnost dítěte v NRP v rodině. Jako vhodný byl zvolen kvalitativní design výzkumného šetření, kdy byl použit polostrukturovaný rozhovor s biologickým dítětem pěstounské/adoptivní rodiny jako metoda sběru dat.

3.1 Stanovení cílů výzkumu

Hlavní cíl výzkumné části bakalářské práce je prostřednictvím výzkumného šetření zjistit, jak se podle biologického dítěte změnilo fungování rodiny s příchodem dítěte do NRP. Dílčím cílem je zjistit, jak se s přijetím dítěte v NRP biologické dítě vyrovnává, jak se cítí a jestli by se podle něj dalo něco změnit, aby bylo více připraveno a dalo se předejít negativním důsledkům příchodu dítěte do NRP.

3.2 Výzkumné otázky

Správně formulované výzkumné otázky jsou důležité pro kvalitní výzkum. Výzkumné otázky musí být v souladu jak s hlavním, tak s dílčími cíli. Formulované musí být přesně, aby bylo jasné, jestli na ně bylo během rozhovoru odpovězeno. Na základě stanoveného cíle výzkumného šetření byly výzkumné otázky formulovány takto:

Výzkumná otázka č. 1: Jak se změnilo fungování rodiny po přijetí dítěte do náhradní rodinné péče?

Výzkumná otázka č. 2: Jak bylo biologické dítě připraveno na to, že do náhradní rodinné péče bude přijato dítě?

Výzkumná otázka č. 3: Jaké jsou důsledky přijetí dítěte do náhradní rodinné péče?

Výzkumné otázka č. 4: Jak prožívalo biologické dítě přijetí dítěte do náhradní rodinné péče?

3.3 Design výzkumu

Design výzkumu je celkové rozplánování výzkumu. Musíme si určit jeho cíle a účel a následně také vhodnou metodiku. (Švaříček, 2007)

3.3.1 Kvalitativní výzkum

Podle některých metodologů je jediným relevantním výzkumem kvantitativní a kvalitativní ho pouze doplňuje. Podle jiných zas jako by byl kvalitativní výzkum na úplně opačném pólu než kvantitativní. Některým metodologům se ale přesto nezdá kvalitativní výzkum dostatečný z mnoha důvodů. Nejde pouze o to, že kvalitativní a kvantitativní výzkum se liší v číslech, ale o to, že při kvalitativním výzkumu jsou používány různé přístupy a metody, které se nedají srovnávat. Nakonec si ale kvalitativní výzkum získal svoje místo na stejné úrovni jako výzkum kvantitativní. (Hendl, 2016)

Kvalitativní výzkum je tedy výzkum, který je veden pomocí strukturovaného nebo polostrukturovaného rozhovoru. Jde o zjištění informací od respondentů, ale nejde o počet a zobecnění na celou populaci, nebo populaci např. kraje. Snahou je zjišťovat stále nové a nové informace, které s daným tématem souvisí. Proto nejde o čísla, nýbrž o kvalitu, detailní a komplexní informace o zkoumaném jevu. Kvalitativní přístup je tedy založen na indukci, což znamená obecné usuzování, které je v závěru přesaženo o informace, o kterých nám nebylo nic známo. (Švaříček, 2007)

Kvalitativní výzkum je složený z výzkumných otázek, které mohou být během rozhovoru doplňovány, díky čemuž jsou zjišťovány hlubší informace. Dále je důležité popsat místo zkoumání, kde rozhovory probíhaly, a nakonec se vychází z citací a poznámek, které byly sesbírány. (Hendl, 2016)

Pro vybrané téma a řešenou problematiku byl zvolen kvalitativní výzkum, který se zdál vhodnější nežli výzkum kvantitativní. Kvalitativní výzkum byl v tomto případě zvolen pro jeho možnost NRP hlouběji prozkoumat.

3.3.2 Fáze výzkumného šetření

V první řadě bylo důležité stanovit si plán výzkumu, podle kterého postupovat. Nejdříve si autorka prostudovala odbornou literaturu a legislativu, která s danou a zkoumanou problematikou souvisí.

Díky načerpaným informacím mohla autorka začít s první fází výzkumu. Pro sběr dat využila polostrukturovaný rozhovor. Autorka získala kontakty jednak od svých známých, ale především od osob z doprovodných organizací, které podporují a doprovázejí rodiny, jež poskytují NRP. S rodiči respondentů nebo respondenty samotnými si autorka smluvila telefonicky nebo e-mailovou korespondencí schůzky. Představila jim pojetí výzkumu a poprosila je o poskytnutí rozhovoru, při čemž je ujistila o anonymitě. Respondenti a rodiče respondentů souhlasili a autorka s nimi realizovala rozhovor s předem, pro ně známými otázkami, které doplňovala dalšími, doplňujícími a navazujícími otázkami k tématu. Veškeré odpovědi si nahrávala na diktafon, s čímž byly respondenti na začátku schůzky seznámeni a všichni souhlasili.

Poté, co potřebná data získala, mohla začít autorka vyhodnocovat odpovědi z praktické části výzkumu. Zprvu autorka rozhovory přepsala a následně data zanalyzovala v tabulkách. Tyto tabulky a kódy níže objasnila. V posledním stádiu výzkumu autorka odpověděla na výzkumné otázky a zhodnotila praktickou část.

3.4 Výzkumné prostředí

Výzkumným prostředím jsou rodiny, jež poskytují NRP. Podmínkou bylo, aby tyto rodiny měly kromě dítěte nebo více dětí v NRP i své biologické dítě, které nedovršilo 18 let a stále bydlí s rodiči, je tedy v pravidelném kontaktu s dítětem v NRP. Toto výzkumné prostředí bylo vybráno, z důvodu autorčiny vlastní zkušenosti s NRP. Jednalo se o rodiny, s některými z nich se autorka znala, některé rodiny pro ni byli nové. Ve většině případů autorka pokládala otázky respondentům mimo domov, někdy měla možnost seznámit se i s celou rodinou respondentů, tudíž vidět, alespoň minimálně, chod a vztahy v rodině. Sama autorka preferovala neutrální prostředí.

3.5 Výzkumný soubor

Pro kvalitativní design je velmi důležité neponechat volbu výzkumného souboru náhodě. Proto byli respondenti zvoleni cíleně, aby odpovídali kritériím, která jsou relevantní pro daný výzkum. (Švaříček, 2007)

Aby byly respondenti vhodnými pro práci na výzkumném šetření, museli splňovat tato kritéria:

- žijí v rodině poskytující NRP
- věk 6-18 let
- jsou starší než dítě v NRP

Na základě splnění těchto kritérií autorka vybrala sedm respondentů ve věku 8-17 let.

Respondenty jsou děti ve výše zmíněném věku, které bydlí s rodiči a momentálně tedy i s dětmi v NRP. Všichni respondenti byly starší než dítě v NRP, aby mohla autorka odpovědět zejména na výzkumnou otázku č. 2. Nejdříve si autorka na zmíněné respondenty zajistila kontakt, tedy telefonní číslo nebo e-mail. Pokud se jednalo o respondenty mladší, tedy, komunikovala autorka s rodiči, u starších respondentů probíhala komunikace pouze mezi autorkou a respondentem/respondentkou.

3.6 Etika výzkumu

Etika ve výzkumu je důležitá pro bezpečný pocit respondenta. Při nesplnění této podmínky by nemuseli souhlasit s účastí ve výzkumu. Dobrovolnost je jeden z bodů, který je v obecných etických principech, které autorka dodržovala. Autorkou byly zaznamenány pravdivé informace a nejsou nijak ovlivněny autorčinými názory a hypotézami. Veškerá data, která byla sesbírána, byla uvedena a přepsána tak, jak zněla v originále.

Co se týká respondentů, do výzkumu vstupovali zcela dobrovolně a vzhledem k tomu, že nebyli plnoletí, s účastí ve výzkumu souhlasili i jejich rodiče. Kromě dobrovolnosti byli respondenti dopředu seznámeni s otázkami a tématem výzkumu. Pokud by se autorčiny otázky dotkly citlivých míst respondenta, měl vždy právo říct stop a nevyjadřovat se. V tuto chvíli by autorka vedla rozhovor jiným směrem. Dále bylo domluveno, že odpovědi budou anonymizovány. Při získávání kontaktů na respondenty se autorka nejprve dotazovala

doprovodné organizace, zda jí může poskytnout kontakt na rodinu. V zájmu anonymity autorka v přepsaných rozhovorech změnila jednotlivá jména. Po přepsání rozhovorů byly opět z důvodu anonymity veškerá nahraná data smazána z nahrávacího zařízení.

3.7 Triangulace

Triangulace se využívá při kvalitativním výzkumu, kdy zajišťuje validitu šetření. (Švaříček, 2007) Autorka v práci využívá triangulaci zdrojovou, kdy provádí rozhovor se sedmi respondenty. V tomto případě nelze říct, který pohled na řešenou problematiku je ten správný. Každý respondent může vidět úskalí v jiné části celé šetření. Proto je důležité, že autorka všechny respondenty vyslechla, zaznamenala, kde problém jednotliví respondenti vidí, ale držela se toho, aby byla schopna odpovědět na výzkumné otázky a naplnit tak cíl celé práce.

3.8 Metoda sběru dat

Ke sběru dat byl zvolen rozhovor, konkrétně polostrukturovaný (hloubkový) rozhovor. (Švaříček, 2007) Jednotlivé rozhovory byly vedeny se sedmi respondenty, kteří byli ochotni zúčastnit se výzkumu. Podrobnější popis metody nalezneme v následující podkapitole.

3.8.1 Metoda rozhovorů

Pro sběr dat, která jsou potřebná k výzkumnému šetření, byla užitá kvalitativní metoda, kdy autorka použila rozhovor. Ten je řazen mezi nejčastěji využívané metody v kvalitativním šetření. V této bakalářské práci byl pro sběr dat využit polostrukturovaný rozhovor. Ten je pro výzkumníka specifický potřebou důkladné přípravy. Není nutné připravené otázky pokládat postupně, ale lze je přeskakovat a vracet se k nim, a dokonce pokládat otázky, které si výzkumník předem nepřipravil. Většinou se jedná o doptávání, aby ve výzkumné fázi byl tazatel schopný odpovědět na své výzkumné otázky. (Miovský, 2006)

Polostrukturovaný (hloubkový) rozhovor je v dnešní době považován za metodu, která je nejčastěji využívána v kvalitativním šetření. Pokud je rozhovor

kvalitně připraven a následně proveden, stává se nenahraditelným prostředkem pro šetření. (Švaříček, 2007)

Rozhovor lze popsat jako metodu získávání informací skrze slovní kontakt s respondentem, nebo více respondenty. V této bakalářské práci byl pro sběr dat využit výzkumný čili heuristický rozhovor. Každý rozhovor se strukturou podobá dramatu. Skládá se z:

- a) úvodu;
- b) rozvíjení;
- c) rozuzlení;
- d) závěru.

V úvodu je důležité navodit příjemnou atmosféru. Dále je pak na místě vysvětlení, k čemu je rozhovor potřeba.

Dostáváme se k další části, rozvíjení. Přecházíme k tématu. Kohoutek (2001) uvádí, že v této fázi je ideální nechat respondenta o dané problematice mluvit a později pokládat rozšiřující otázky. Je důležité, aby tazatel byl autentický a otevřený. Poskytuje tak respondentovi pocit bezpečí a sobě možnost získat kvalitnější informace. Je dobré, když si tazatel všimá chování dotazovaného. Pokud respondent působí nervózním dojmem, vyhýbá se odpovědím na kladené otázky, pravděpodobně se necítí dobře ohledně probíraného tématu a je tak vhodné rozhovor odlehčit nebo ukončit.

Ve fázi rozuzlení jsme získali odpovědi na otázky, které nás zajímaly. Je potřeba nevycházet pouze z jediného rozhovoru, ale ideálně provést tolik rozhovorů, dokud se objevují relevantní informace.

V závěru rozhovoru by se měli tazatel a respondent rozejít v dobrém rozpoložení, kdyby bylo potřeba v rozhovoru pokračovat. (Kohoutek, 2001)

Připravené otázky v rozhovoru vychází z výzkumných otázek. Důvodem je schopnost zodpovědět ve výzkumné části na vytvořené výzkumné otázky. Otázky jsou formulovány tak, aby byly pro respondenty srozumitelné, např. s ohledem na věk. Každý rozhovor se odehrával jinde, u mladších respondentů byla přítomná i matka. Všichni respondenti byli předem seznámeni s připravenými otázkami a jejich odpovědi autorka nahrávala na diktafon. V průměru každý rozhovor trval 15 až 30 minut. Rozhovory byly z nahrávky autorkou přepsány v přesném znění do textové elektronické podoby.

3.9 Metoda analýzy dat

Poté, co byla sesbírána data, byly rozhovory přepsány a data podrobně zanalyzována a dále interpretována. Pro zanalyzování dat byly použity tyto metody: zakotvená teorie a otevřené kódování.

3.9.1 Zakotvená teorie

Zakotvená teorie (grounded theory) označuje postup výzkumu a současně prostředek, jak zanalyzovat získaná data. Výzkumník díky této metodě nejde od teorie k získaným datům, ale díky získaným datům naopak prohlubuje teorii. (Hendl, 2016)

Velkou výhodou zakotvené teorie je, že její data lze získávat různými způsoby, od rozhovoru, přes pozorování až po kvalifikovaný odhad apod. Při metodě zakotvené teorie nezkoumáme obecné téma, které bychom měli znát z teorie, ale naopak, očekáváme, co nám daný výzkum přinese a otevře a co bude významné. Teorie je při této metodě s analýzou a získáváním dat propojená a navzájem se prolíná. (Miovský, 2006)

Tuto teorii autorka zvolila proto, aby mohla postupovat od konkrétních otázek a postupně rozšiřovat téma do obecné teorie. Ve výzkumu se jedná o citlivé téma, kdy autorka mohla díky zakotvené teorii vyloučit nepotřebná data, a naopak se zaměřit na data důležitá a podstatná. Díky zakotvené teorii mohla autorka použít metodu otevřeného kódování k zanalyzování sesbíraných dat.

3.9.2 Otevřené kódování

Otevřené kódování je často používaná metoda v rámci zakotvené teorie. Jedná se o analýzu získaných dat, kdy po důkladném přečtení přepsaných rozhovorů jednotlivé informace řadíme do tzv. kategorií, které spolu mají společný významný problém. Podle kódů si tyto informace rozdělíme do jednotlivých částí. (Miovský, 2006)

V případě této bakalářské práce autorka použila metodu otevřeného kódování. Rozhovory byly rozděleny na části, podle položených otázek a dále podle zkoumaného textu byly vytvořeny kódy, které oblasti v jednotlivých rozhovorech spojují.

Zprvu byly rozhovory rozděleny na části, kterým byly přiděleny podle spojitosti kódy. Text byl znovu přečten, aby si autorka byla jistá, zda přiřazený kód k textu je smysluplný. Nakonec byly vytvořeny tabulky, které se skládají z položených otázek, vytvořených kódů a úryvků rozhovorů. Tabulky byly vytvořeny podle toho, jaké otázky a odpovědi přinášejí zajímavé a důležité informace pro výzkum a pro zodpovězení určených výzkumných otázek.

Nakonec využila autorka techniku vyložení karet, jíž Švaříček a Šed'ová (2007) popisují jako nadstavbu a nejjednodušší techniku při otevřeném kódování. V této technice jde o přepsání jednotlivých kódů a odpovědí respondentů, které jsou zaznamenány v jednotlivých tabulkách, do srozumitelného a souvislého textu.

4 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Tato kapitola je nejdůležitější částí bakalářské práce. Je zaměřena na analýzu a interpretaci získaných dat.

V analýze dat jsou užity zmíněné metody, které se používají u kvalitativního výzkumu, tedy zakotvená teorie s využitím otevřeného kódování. Otevřené kódování je následně rozvedeno technikou vyložení karet.

4.1 Průběh analýzy dat

Analýza dat začala rozbořem všech sedmi přepsaných rozhovorů. V textu jednotlivých rozhovorů byly vyznačeny části, které byly důležité pro zodpovězení hlavního i dílčích cílů. Související a stejně položené otázky z jednotlivých rozhovorů byly přiřazeny k sobě a byly k nim vytvořené kódy. Pro větší přehlednost byly vytvořeny tabulky, které jsou sestaveny z konkrétních otázek, kódů a odpovědí respondentů.

4.2 Analýza a interpretace rozhovorů

Tabulka č. 1

Otázky v rozhovoru	Kódy	Přímá odpověď respondenta
Jak si prožíval/a přijetí dítěte do NRP?	Před přijetím	„... věděla jsem, že za ním rodiče párkrát byly... měla jsem z toho radost...“
		„... my jsme si užívali ty přípravy a jezdili jsme na návštěvy, tak jsme se těšili...“
	Po přijetí	„... jsem se snažila klukům pomáhat, ukázat jim, jak to u nás funguje...“
		„... bylo to zvláštní, kdo to je a tak, ale jak byl malý, tak to bylo v pohodě...“
		„... byla jsem z toho nadšená, protože on byl mladší a mohla jsem se o něj starat...“

Biologické děti se na přijetí dítěte do NRP těšily, zejména je bavily přípravy. Měly informace o tom, že rodiče dítě v NRP několikrát navštívili.

Po přijetí se snažily, aby se dítě v NRP cítilo v rodině dobře. Na děti v NRP si dobře zvykly, protože děti v NRP byly mladší a oni se o ně mohly starat. Klíčové bylo také to, jaké biologické dítě je, což ve vybraném případě byly děti pečující povahy.

Tabulka č. 2

Otázky v rozhovoru	Kódy	Přímá odpověď respondentů
Co k dětem v NRP cítíš?	Vztah k dítěti v NRP	„... Patrika, toho jsem brala hned jako brácha... u toho druhého jsem měla chvíli problém, ale dva týdny a je jak vlastní...“
		„... je naše sestřenice, ale tak jako součást rodiny...“
		„... ze začátku jsem si na to trochu zvykal, třeba půl roku mi trvalo, než jsem mu začal říkat brácho... jak je malý, tak do rodiny vnesl intimitu, takže to prospělo, jsme si teď bližší...“
		„... nikdy jsem nerozlišovala rozdíl mezi biologickým a adoptovaným bratrem... ale ten vztah byl hodně jiný... měla jsem ho fakt ráda a pořád mám, ale on o to moc nestojí...“

Některé biologické děti často přijaly dítě v NRP hned za sourozence. Některým dětem trvalo delší dobu než si na „nové“ dítě v rodině zvykly a přijaly ho za sourozence.

V jednom případě bylo dítě v NRP sestřenicí biologického dítěte, a proto ho bralo jako součást širší rodiny.

V dalším případě biologickému dítěti trvalo delší dobu, než dítě v NRP začalo brát jako sourozence, ale nakonec mají vztah velmi dobrý. Dokonce přijetí dítěte do NRP zlepšilo vztahy v celé rodině.

V dalším případě je zajímavé, že biologické dítě má vztah s dítětem v NRP dobrý a bere ho jako vlastního sourozence, ale dítě v NRP k němu má vztah spíše lhostejný.

Tabulka č. 3

Otázky v rozhovoru	Kódy	Přímá odpověď respondenta
<p>Mluvil/a si o přijetí dětí do NRP?</p>	<p>Příprava na přijetí</p>	<p>„... mluvila jsem o tom hodně, nebylo to nic rychlého. Dokonce jsem se s Josefem i vídala a řešili jsme, jestli si ho vzít nebo ne... Kdybych řekla že ho nechci, tak by si ho rodiče nevzali...“</p>
		<p>„... věděl jsem o tom, že má Petra ségru, ale to bylo asi všechno. Prostě nám rodiče řekli, že budeme mít i Janu...“</p>
		<p>„... byli docela rozhodnutí, že to tak chtějí, ale ptali se mě na můj názor, ale myslím, že kdybych řekl, že do toho nechci jít, tak by nešli proti mně a myslím, že by si Honzu nevzali. A tak celkově s tím přicházeli pomalu...“</p>
		<p>„...jo, ale nejdřív jsem byl docela malý a vlastně bych asi ani nikdy neřekl, že je nechci... jednalo se o konkrétní dítě...“</p>

Rodiče s biologickými dětmi o přijetí dítěte do NRP mluvili a připravovali je na to. V některých rodinách toto téma často rozebírali, aby se biologické dítě mohlo rozhodnout, zda s přijetím dítěte do NRP souhlasí. Pro rodiče bylo důležité, aby s přijetím dítěte do NRP souhlasila celá rodina. Pokud by nesouhlasilo, rodina by si dítě do NRP nevzala.

V jiných případech rodiče děti o přijetí dítěte do NRP informovali. Přesto konečné rozhodnutí učili sami.

S dalším biologickým dítětem přijetí dítěte do NRP rodiče probírali velmi dlouho, takže bylo biologické dítě dostatečně připraveno. Kromě dostatečné připravenosti rodiče brali v úvahu jeho názory. Rozhodnutí mohl tak ovlivnit i on.

Celkově tedy rodiče s biologickými dětmi o přijetí dítěte do NRP mluvili a určitým způsobem je připravovali. V jednom případě bylo pro biologické dítě zásadní, že se znalo s dítětem, které mělo být přijato do NRP už dříve.

Tabulka č. 4

Otázka v rozhovoru	Kódy	Přímá odpověď respondenta
<p>Měl/a si podporu po přijetí dítěte do NRP?</p>	<p>Podpora</p>	<p>„... měla jsem podporu hlavně od holek ze školy... jsem si volala s kamarádkou a ona mě hrozně podporovala... řekla, že kdyby cokoliv, že mě bude podporovat. Bavím se s ní doteď, pomáhá mi s Josefem, když je u nás. Se sourozenci a rodiči dobrý, mám taky podporu, ale u ní to bylo nejsilnější..."</p>
		<p>„... ani ne... nebylo proč mít podporu..."</p>
		<p>„... se sestrou jsme to sdíleli, i s rodiči... možná jsem se později spíš snažil třeba podporovat rodiče..."</p>
		<p>„... v rodičích a hodně udělalo i to, že už jsem měla staršího bratra..."</p>

Mít v rodině podporu od rodičů je velmi důležité, zvláště při takové významné situaci, jako je přijetí dítěte do NRP. V těchto případech biologické děti měly podporu od rodičů.

Jedno z dětí sice uvádí, že podporu od rodičů nemělo, ale ani ji podle svých slov nepotřebovalo. Ostatní biologické děti podporu měly. Je zajímavé, že každému se jí dostávalo odjinud.

Jedno z dětí mělo podporu od rodičů, ale zároveň cítilo velkou podporu od svých spolužaček, u jedné obzvláště.

Jedno z dětí mělo podporu u rodičů i u sestry. Postupem času ale cítilo, že podporu potřebují spíš rodiče, a tak přijalo roli podporovatele.

Další dítě mělo podporu u rodičů, ale cítilo ji i u svého biologického sourozence.

Tabulka č. 5

Otázka v rozhovoru	Kódy	Přímá odpověď respondenta
Litoval/a si někdy rozhodnutí rodičů?	Vhodnost rozhodnutí	„... jo, když měl Josef svoje záchvaty, začal po mě vulgárně řvát a říkala jsem si, proč jsem se do toho uvertala... občas ten pocit mám pořád, ale už míň. Ale je to chvilkový, jsem ráda, že ho máme... ”
		„... určitě ne, spíš naopak, rodině to pomohlo... ”
		„... v určitém věku mě to štvalo a teď zpětně si uvědomuji, že to hodně poznamenalo vztah rodičů, že na sebe neměli tolik času... ”
		„... napadlo mě to, že by bylo všechno jednodušší, ale nikdy bych to neměnila, že bych ho chtěla vrátit... ”

Biologické děti občas přemýšlely, jestli souhlasit s přijetím dítěte do NRP bylo rozumné. Většinou rozhodnutí biologické děti litovaly ve chvíli, kdy šlo o vypjatou situaci, kterou přineslo dítě v NRP. Přesto přiznávaly, že tyto pocity byly pouze chvilkové. Život pro ně byl možná klidnější, ale dítě v NRP by nevrátily. Některé děti si uvědomovaly, že kromě nich samotných tato zkušenost negativně ovlivnila i jejich rodiče. Jsou ale i jedinci, kteří byli za přijetí dítěte do NRP rádi, protože to rodinu pozitivně ovlivnilo.

Tabulka č. 6

Otázka v rozhovoru	Kódy	Přímá odpověď respondenta
Uvědomuješ si výhody a nevýhody po přijetí dítěte do NRP?	Výhody a nevýhody	„... že k sobě máme díky Honzovi blíž... musím občas hlídat, ale tak to je v pohodě... ”
		„... tak výhoda je to že nás bylo hodně, že to bylo zábavnější. A nevýhoda byl vztah mezi rodiči a to, že když jsme byli už starší, tak nás zas další mladší dítě stáhlo k tomu nezábavnému hraní... ”
		„... všechno je pořád stejné... ”

Biologické děti vnímaly, že přijetí dítěte do NRP s sebou přineslo určité výhody a nevýhody. Výhodou bylo, že některé děti měly sourozence (kamaráda) na společné hry.

Za nevýhodné považovaly hlídání mladšího sourozence (dítěte v NRP). Některé děti naopak nepocítují žádné změny, vše jim přišlo stejné jako dřív. Podle některých dětí přijetí dítěte do NRP mělo negativní vliv na vztah mezi rodiči.

Tabulka č. 7

Otázky v rozhovoru	Kódy	Přímá odpověď respondenta
<p style="text-align: center;">Změnilo se něco po přijetí dítěte do NRP?</p>	<p style="text-align: center;">Změna</p>	<p>„... možná na začátku jsme třeba míň jezdili za prarodiči, aby si Honza zvyknul na to prostředí, ale teď už je všechno normální...“</p>
		<p>„... nejvíc se to změnilo, když jsme si přivezli nejstaršího brácha... do té doby měli rodiče hodně času pro sebe a najednou se museli hodně starat o něj...“</p>
		<p>„... změnilo se hodně to, co se doma řeší, hodně se to točilo kolem něj. Někdo volal ze školy, tak to se muselo řešit. Vlastně se pořád řešil on...“</p>

Přijetí dítěte do NRP s sebou přineslo změny. Většinou se jednalo o změny, které se daly očekávat. Některé děti v NRP s sebou přinesly změny i v rámci širší rodiny, např. byly omezeny návštěvy s dalšími členy rodiny, aby si děti v NRP zvykly.

V dalším případě přišla největší změna s přijetím prvního dítěte do NRP, protože rodiče museli přijatému dítěti věnovat hodně času a nezbyval jim čas na ně samotné.

Další z biologických dětí si uvědomovalo že se často v rodině řešilo chování, školní výsledky atd. pouze kolem dítěte v NRP.

Tabulka č. 8

Otázka v rozhovoru	Kódy	Přímá odpověď respondenta
<p>Ovlivnila tě NRP do budoucna?</p>	<p>Ovlivnění</p>	<p>„... asi bych to lidem nedoporučil, jako krajní možnost,... dobrovolně bych do toho nešel...“</p>
		<p>„... kdybych tu zkušenost neměla, tak bych na to koukala dost naivně, jako myslím na to koukali rodiče...“</p>
		<p>„... třeba rok zpátky jsem uvažovala, že bych si někoho v dospělosti vzala, že bych pokračovala v tom, co začala moje mamka, že si vzala 6 dětí do pěstounské péče. Ale pak jsem si řekla, jestli na to budu mít, jestli nebudu tak vyřízená z toho, jak jsem pomáhala doma s kluky, jestli na to budu mít nervy...“</p>

Biologické děti byly zkušeností s NRP ovlivněny. První dítě mělo s přijetím dítěte do NRP negativní zkušenost. Pokud by v budoucnu mohlo mít vlastní děti, dítě do NRP by nepřijalo.

Z odpovědi druhého dítěte je vidět cenná zkušenost. Dříve na přijetí dítěte do NRP pohlíželo naivně. V budoucnu by se na případné přijetí dítěte do NRP lépe připravilo.

Obecně by se tedy dalo říct, že před zkušeností by si biologické děti, dítě do NRP v dospělosti vzaly, ale nyní si nejsou jisté. Mají určité zkušenosti, ale zároveň zjistily, že to není tak jednoduché, jak očekávaly. Ještě k tomu mají strach, jestli by měly na všechno ještě dost sil.

4.3 Zodpovězení výzkumných otázek

VO č. 1: Jak se změnilo fungování rodiny po přijetí dítěte do náhradní rodinné péče?

Odpověď na VO č. 1 je velice široká. V této odpovědi velmi záleží na tom, jakého respondenta se autorka tázala, v jaké rodině biologické děti vyrůstají, jak je biologické dítě nastavené atd. Během šetření autorka přišla na to, že někteří respondenti rodičům pomáhali, aby vše neleželo na nich. Respondenti jsou velice empatičtí, a tak se hlavně ze začátku snažili pomoci dětem v NRP, aby se cítily dobře. Další změnou, a to důležitou a pozitivní bylo, že děti po přijetí dítěte do NRP zažívaly v rodině větší intimitu.

Negativní změnou byly problémy ve vztahu rodičů, které se objevily po příchodu přijatého dítěte. Tyto problémy se přenášejí i na ostatní členy domácnosti.

Čas od času se po biologických dětech vyžaduje, aby se zapojily do chodu domácnosti jinak než dříve. Od přijetí dítěte do NRP se biologické děti zapojují zejména při hlídání přijatých dětí.

Mezi změny patří i ne vždy standardní vývoj rodinného života. Očekává se, že čím jsou děti starší, tím jsou samostatnější a věnují se činnostem, které jsou úměrné jejich věku. V určitých případech tomu nebyl ale tento předpoklad naplněn z důvodu přijetí mladšího dítěte do NRP, kterému se rodinný život přizpůsoboval.

Nakonec by autorka ráda zmínila to, že v rodině se kromě běžných věcí řešilo problémové chování dítěte v NRP a na nic jiného nezbývalo tak tolik času na biologické děti a jejich potřeby.

VO č. 2: Jak bylo biologické dítě připraveno na to, že do náhradní rodinné péče bude přijato dítě?

Je důležité biologické děti připravit na přijetí dítěte do NRP. Kromě přípravy by měly mít možnost se na tomto rozhodnutí samy podílet. V případě výzkumu, se všemi biologickými dětmi rodiče mluvili a kromě vysvětlování, co přijetí dítěte do NRP obnáší pro rodinu, pro ně samotné atd., jim dali ve většině případů možnost rozhodnout, jestli s přijetím dítěte do NRP souhlasí. Ve většině případů jde o přání rodičů, kdy postupně nastiňují biologickým dětem, o co se bude jednat. Rodiče by názor biologického dítěte respektovali, pokud

by se rozhodlo s přijetím dítěte do NRP nesouhlasit. Některé rodiny byly jasně rozhodnuté díky tomu, že v jejich případě se jednalo o přijetí dítěte, jehož sestra už v rodině byla. V některých případech se rodiče o přijetí dítěte do NRP rozhodli, když bylo jejich biologické dítě příliš malé na to, situaci chápal. V tomto případě bylo dítě do NRP přijato. V tomto případě biologické dítě příchodu dítěte do NRP nelituje. Občas se stalo, biologické děti měly možnost

se s přijímaným dítětem předem setkat. Tato zkušenost je cenná a biologické děti jsou ovlivněny v rozhodování sympatiemi či antipatiemi vůči dítěti v NRP.

Je samozřejmě třeba, aby se biologické dítě cítilo podporováno jak před přijetím, tak po přijetí dítěte do NRP. Některé děti pocítovaly podporu i mimo rodinu. Pokud biologické děti věděly, že budou mít možnost se se svými problémy na někoho obracet, byly otevřenější souhlasit s přijetím dítěte do NRP.

Při přípravě přijetí dítěte do NRP je velice důležitý klid, pochopení a dostatek času. Biologické děti by měly cítit, že jsou plně respektovány.

VO č. 3: Jaké jsou důsledky přijetí dítěte do náhradní rodinné péče?

Důsledky přijetí dítěte do NRP jsou rozmanité, bývají pozitivní i negativní. Přestože se často jedná o negativní změny, jde většinou pouze o chvilkové pocity a biologické děti jsou celkově rády, že mají dalšího sourozence. V jednom z případů byli přijetím dítěte do NRP rodiče negativně ovlivněni natolik, že biologické dítě jejich pocity vnímalo a považovalo za důležité být zde pro rodiče a podporovat je. Ve většině případů si biologické děti prošly obdobím, kdy uvažovaly, jestli se dobře rozhodly, když souhlasily s přijetím dítěte do NRP. Jednalo se o situace, kdy se dítě v NRP chovalo problémově. Biologické děti v těchto případech uvažovaly, jestli by bez dítěte v NRP nebylo vše jednodušší, ale ve všech případech nakonec konstatovaly, že přijetí dítěte do NRP bylo správné rozhodnutí. Dalším důsledkem byly méně časté návštěvy příbuzných, což bylo ale pouze chvilkové, dokud si dítě v NRP nezvyklo na chod domácnosti.

V jednom z případů bylo přijetí dítěte do NRP označeno za výborné rozhodnutí. Rodinu dítě stmelilo a přineslo větší blízkost a intimitu.

Přijetím dítěte do NRP byly biologické děti ovlivněny do budoucnosti. Tato zkušenost biologickým dětem otevřela oči a dívají se na tuto záležitost více realisticky. Některé biologické děti vědí, že samy by dítě do NRP přijaly jen v krajním případě, pokud by nemohly mít vlastní

děti. Některé děti sdělovaly, že jim přijetí dítěte do NRP připadalo jednoduché, ale že tento postoj byl naivní. Tím, že zažily tuto situaci ve svém dětství, si nejsou jisté, zda by měly ještě sílu přijmout dítě do NRP do své vlastní budoucí rodiny.

I přes negativní zkušenosti jsou spokojené se svým životem v rodině s dítětem v NRP.

VO č. 4: Jak prožívalo biologické dítě přijetí dítěte do náhradní rodinné péče?

Každý člověk se seznamuje s novými lidmi jiným způsobem. Stejně tak tomu je i při přijetí dítěte do NRP. Některé biologické děti přijaly dítě do NRP bez jakýchkoliv problémů. Připadalo jim to přirozené, což bylo způsobeno zejména tím, že byly dostatečně připravené a řešily s rodiči tuto skutečnost pomalu a postupně. Přesto některým biologickým dětem chvíli trvalo, než s dítětem v NRP navázaly sourozenecký vztah. Některé biologické děti přijaly dítě do NRP s radostí a těšily se na něj, jiné byly v této situaci lhostejnější. Za podstatné ve vztahu s dítětem v NRP biologické děti považovaly i to, že se jednalo o konkrétní dítě, které viděly ještě před přijetím. Velkou roli hrálo i to, že rozhovor byl veden s respondenty ve chvíli, kdy dítě v NRP už bylo, takže jej znaly.

5 DISKUZE

V poslední kapitole této práce autorka hodnotila výsledky výzkumného šetření. Hodnotila, jestli se práce vztahovala k cílům a zda odpovídala na všechny výzkumné otázky. Kromě hodnocení přemýšlela nad limity výzkumného šetření.

5.1 Hodnocení práce

V teoretické části bakalářské práce se autorka seznámila s důležitými informacemi, díky kterým mohla dále pracovat na části praktické. V praktické části autorka shromažďovala data a realizovala výzkum, který odpovídá na čtyři výzkumné otázky. Ty jsou položené tak, aby odpovídaly naplnění hlavního a dílčích cílů. Autorka díky rozhovorům zjistila, že fungování v rodině se určitým způsobem změnilo, ale ne nijak zásadně. Do některých rodin přineslo dítě v NRP větší vřelost. Dále se zabírala autorka otázkou, jestli jsou biologické děti dostatečně připraveny na přijetí dítěte do NRP. V tomto případě díky zkoumání došla k závěru, že biologické děti jsou dostatečně připravovány na přijetí dítěte do NRP, ač z vlastní zkušenosti očekávala jiné výsledky. Důsledky jsou v rodinách pro biologické děti jak negativní, tak pozitivní a ty pozitivní převládají. Přesto, co se jeví jako překvapující a autorka by očekávala jiné výsledky, biologické děti jsou za zkušenost rády. Přestože berou tuto zkušenost za pozitivní, v budoucnu by děti do NRP, do vlastní rodiny, přijaly pouze v krajním případě a dost by o tom přemýšlely. Naopak, co se týče přijetí dítěte do NRP a vztahu s ním, bylo vše ideální. V některých rodinách biologickým dětem trvalo, než se s dítětem v NRP sžily. Po čase pro ně potřebném je však přijaly za sourozence a panují mezi nimi dobré vztahy. Tedy, biologické děti přijaly děti v NRP bez problémů. Naopak, některé děti v NRP nemají s náhradní rodinou ideální vztahy, což je podle biologických dětí způsobené situací, kterou si dítě v NRP prochází a do níž se dostalo.

5.2 Limity výzkumného šetření

Přestože autorka naplnila hlavní i dílčí cíle a odpověděla na všechny položené výzkumné otázky, setkala se s limity, které její výzkum nečinily jednoduše splnitelným.

Mezi limity patřilo sehnat dostatečný počet respondentů, kteří by splňovali předem určená kritéria. Mírným problémem bylo sehnat děti ve věku 6-18 let, aby byly ochotné odpovídat na otázky. Autorka nekomunikovala rovnou s respondenty, pouze s těmi, které osobně znala, těch ale nebyl dostatečný počet. Další respondenty tedy sháněla přes doprovodnou organizaci, což znamenalo komunikovat přes více lidí, což není nikdy jednoduché.

Dalším limitem určitě byla vzdálenost respondentů, kdy bylo potřeba, aby autorka za jednotlivými respondenty dojela a všechny rozhovory si poskládala tak, aby se jí schůzky s jednotlivými respondenty nekryly. Limity se týkaly jak rozhovorů, tak volného času, kteří jí byli respondenti ochotni poskytnout.

Nemalým limitem v tomto výzkumu bylo vhodné položení otázek. Zejména u mladších respondentů, kdy bylo potřeba volit vhodnou formulaci otázek pro kompetentní výpovědi, a tudíž přínosné pro daný výzkum. Kromě vhodně formulovaných otázek zde byly limitem i rodiče, čemuž se autorka snažila vyhnout, a tak se scházela pouze s respondenty, aby nebyli ovlivňováni rodiči. Ne vždy tuto možnost měla, zejména zas u mladších respondentů. Ne ve všech případech rodiče respondenty ovlivnili, minimálně v jednom případě měl bohužel rodič potřebu vše vysvětlit, doptávat se a doplňovat.

5.3 Doporučení pro praxi

Z výsledků, jež autorce vzešly z výzkumného šetření je vidět, že ač má přijetí do NRP své nevýhody, převažují pozitivní zkušenosti. Přestože autorka očekávala jiné výsledky, tudíž i jiné doporučení pro praxi, byla sama překvapena. Žádné velké změny, nejsou potřeba. Samozřejmě autorka nemůže mluvit plošně, protože při kvalitativním výzkumu by se dalo pokračovat do nekonečna. Přesto může ze svých výsledků tvrdit, že problematika při přijetí NRP v dopadu na biologické dítě není nijak zásadně problémová.

Pokud budou všichni rodiče připravovat a komunikovat se svými biologickými dětmi tak, jak je tomu u dotazovaných, autorka neshledává žádný aspekt, který by byl potřeba upravovat.

5.4 Rešerše

Tato kapitola se zabývá porovnáním výsledků daného výzkumu s dalšími, již existujícími. Také zjišťuje, jestli literatura odpovídá provedenému výzkumu a jeho výsledkům.

V počáteční fázi autorka hledala výzkumy na stejné nebo podobné téma. Tyto výzkumné práce vyhledávala v české internetové databázi závěrečných prací. Výzkumů našla dostatek, a tak měla možnost porovnat výsledky. Výsledky se shodovaly s existujícími pracemi v tom, že je důležité mluvit o NRP ještě před přijetím dítěte, s celou rodinou jejím okolí. (Jílková, 2013) Dále bylo shodně vyzkoumáno, že biologické děti jsou připravovány na přijetí dítěte do NRP, rodiče s nimi mluví a vysvětlují dopad na rodinu. Kromě toho bylo vidět i v jiném výzkumu než v autorčině to, že NRP přineslo do rodiny blízkost. (Sapáková, 2011) Biologické děti mají k dětem v NRP blízko a považují je za sourozence. (Jelečková, 2011) Autorka také zjistila, že není jediná která, čekala určité výsledky, ty však nebyly potvrzeny po analýze dat. Autorce se potvrdilo v dalších výzkumech, že nedochází k žádným zásadním změnám v rodinách. (Brujová, 2013)

Hlavní i dílčí cíle byly zodpovězené a shodují se s odpověďmi v dalších výzkumech, které na toto téma byly vedeny. Stejně tak literatura, která byla k tématu použita, odpovídá zanalyzovaným výsledkům výzkumu.

6 ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byla problematika náhradní rodinné péče pohledem biologických dětí náhradní rodiny. Zvoleno bylo proto, že NRP bývá častěji zkoumána z úhlu pohledu dětí v NRP nebo pěstounů či osvojitelů. Cílem bylo zjistit změny fungování rodiny po přijetí dítěte do NRP. Dílčím cílem je zjistit, jak se biologické dítě vyrovnává s přijetím dítěte do NRP a zda by se dalo něco zlepšit, aby se cítilo dostatečně připravené na tuto skutečnost.

V teoretická část obsahuje kapitoly, které korespondují s praktickou částí. Zabývají se otázkami, které jsou v NRP důležité. Výsledky ve výzkumu teoretická část potvrzuje a shoduje se s nimi.

V praktické části byl veden výzkum týkající se NRP. Výzkum byl prováděn kvalitativní metodou, aby výsledky byly co nejvíce vypovídající. Dále byla data analyzována a podrobněji rozepsána a vyložena v diskuzi. Výsledky byly porovnány s použitou literaturou, která byla použita v práci. Kromě literatury byly výsledky porovnány s již existujícími výzkumy.

Bylo by zajímavé a přínosné ve výzkumu pokračovat. Autorka by navrhovala provést tentýž výzkum s větším vzorkem respondentů. Tentokrát by doporučila se zaměřit na respondenty, kteří vidí negativní důsledky přijetí dítěte do NRP.

Výsledky výzkumu by mohly využít organizace, které se zabývají NRP k přípravě uchazečů o NRP.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BITTMANNOVÁ, Lenka a Julius BITTMANN, 2018. *A na mě nikdo nemá čas*. Praha: PASPARTA. ISBN 978-80-88163-60-2.

BLAHUTOVÁ, Michaela a Dagmar ZEZULOVÁ, 2011. *Hostitelská péče a příprava k ní*. Zlín: Děti patří domů, o. s. ISBN 978-80-86062-41-9.

BRUJOVÁ, Veronika. *Změny v rodinách po přijetí dítěte do pěstounské péče*. Praha, 2013 [cit. 2023-04-18]. Diplomová práce. Pražská vysoká škola psychosociálních studií. Vedoucí práce Zuzana JANOTKOVÁ.

BUBLEOVÁ, Věduna; Alena, VÁVROVÁ; Lucie, VRÁNOVÁ a Jana FRANTÍKOVÁ, 2011. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. 4. vydání, Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-01-2.

ČAPEK, Jan a Markéta ČAPKOVÁ, 2010. *Pozitivní výchova sourozenců v rodině*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-779-4.

ČESKO, 1999. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. In: Sbíрка zákonů České republiky, roč. 2000.

ČESKO, 2021. Zákon č. 363/2021 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: Sbíрка zákonů České republiky, roč. 2022.

ČESKO, 2012. Zákon č.89/2012 Sb., Občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky, roč. 2014.

EGGERICHS, Emerson, 2015. *Láska a úcta v rodině*. Praha: Návrat domů. ISBN 978-80-7255-341-9.

GABRIEL, Z., NOVÁK, T. Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.

HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 4. vydání, Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

JANDOUREK, Jan, 2012. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3679-2.

JELEČKOVÁ, Simona. *Sourozenecké vztahy v pěstounských rodinách*. Brno, 2011 [cit. 2023-04-18]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce Markéta KLUSÁČKOVÁ.

JÍLKOVÁ, Leona. *Náhradní rodinná péče – praxe a problémy*. Znojmo, 2013 [cit. 2023-04-18]. Bakalářská práce. Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo s.r.o. Vedoucí práce Mirka WILDMANNOVÁ.

KOHOUTEK, Rudolf, 2001. *Poznávání a utváření osobnosti*. Brno: Akademické nakladatelství. ISBN 80-7204-200-9.

LANGMEIER, Josef a Dana, KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. vydání, Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.

MATĚJČEK, Zdeněk. a kol. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.

MATĚJČEK, Zdeněk, 1994. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál. ISBN 80-85282-83-6.

MATĚJČEK, Zdeněk, Jarmila KOLUCHOVÁ, Věduna BUBLEOVÁ, Jiří KOVAŘÍK a Lucie BENEŠOVÁ, 2002. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-637-3.

MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1362-4.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Dávky pěstounské péče a zaopatřovací příspěvky pro mladé dospělé. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. ©2023 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/davky-pestounske-pece-a-zaopatrovaci-prispevky-pro-mlade-dospele>

MOŽNÝ, Ivo, 2008. *Rodina a společnost*. 2. vydání, Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-86429-87-8.

NOVÁK, Ondřej, Jan PALEČEK, Olga ŠMÍDOVÁ-MATOUŠOVÁ, Filip VYSKOČIL, Jakub ZUMAN a Věduna BUBLEOVÁ, 2013. *Náhradní péče o děti v Dánsku, v Anglii a Walesu, na Slovensku a v Polsku*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, o. s. ISBN 978-80-87455-15-9.

PAZLAROVÁ, Hana, 2016. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1020-7.

PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ, 2016. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-9520-6.

PURVIS, Karyn B., David R. CROSS a Wendy L. SUNSHINE, 2013. *Dítě v nové rodině*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4535-0.

SAPÁKOVÁ, Petra. *Zkušenost s náhradní rodinnou péčí perspektivou biologických dětí pěstounů/osvojitelů*. Brno, 2011 [cit. 2023-04-18]. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra psychologie. Vedoucí práce Miroslava ŠTĚPÁNKOVÁ.

SOBOTKOVÁ, Irena, 2015. *Pěstounská péče na přechodnou dobu: psychologické aspekty*. *Česko-Slovenská pediatrie*. 70(6), 361-367.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

VAŠŤAKOVÁ, Jana; Pavla, VYHNÁLKOVÁ, 2008. *Rodina a náhradní rodinná péče*. 4. vydání, Olomouc: Hanex. ISBN 978-80-7409-013-4.

ZEZULOVÁ, Dagmar, 2012. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0065-9.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1

Tabulka č. 2

Tabulka č. 3

Tabulka č. 4

Tabulka č. 5

Tabulka č. 6

Tabulka č. 7

Tabulka č. 8

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Přepis rozhovoru 1

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru 2

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru 3

Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru 4

Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru 5

Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru 6

Příloha č. 7 – Přepis rozhovoru 7

Příloha č. 1 – Přepis rozhovoru 1

Kolik ti bylo, když si vaši kluky vzali? Když mi byly 2 roky, tak jsme si vzali prvního a druhého, když mi bylo 11.

Když si brali prvního, vnímala si to? Já jsem věděla, že za ním párkrát rodiče byly, ale pak jsem to vypustila z hlavy a беру ho jako vlastního.

Měla si pocit, že tě berou rodiče na stejné úrovni jako kluky nebo po tobě vyžadují něco navíc? Ani ne, ale jde o to, že když jsem se narodila, tak jsem měla před sebou několik adoptovaných sourozenců. Dohromady mám 6 adoptovaných sourozenců. Doma byli jen tři sourozenci, toho nejstaršího jsem nikdy neviděla, znám ho jen z fotek a ten zbytek jsem vnímala jako takové sígry. Oni to teda docela byli, jeden se k nám vrátil a ukradl co doma našel, ale vycházela jsem s nimi dobře. Většina se s námi ještě i stěhovala a s některými jsem v kontaktu.

Vidíš rozdíl mezi mladšíma a staršíma? Jo, když jsem se dozvěděla asi v 6 letech, že (ti starší) nejsou moji vlastní sourozenci, tak jsem to začala hrozně řešit. Pořád jsem řešila, jak se k nám dostali a tak. U toho mladšího mi to vůbec nedocházelo. On se mnou už 4 roky žije, a přitom to není můj brácha, ale u těch starších jsem to řešila, jako co tady vůbec ještě dělají.

Řešila si jen to, jak se k vám dostali nebo i citové vazby? I citové vazby.

Změnilo se trávení času s rodinou? Trávení s rodinou se skoro vůbec nezměnilo, já jsem ho brala jako mladšího bráchu a žiji svůj život pořád dál. Čas na mě měli rodiče pořád stejný, když jsem byla mladší. Teď už postupem času začínají mít míň času, ale je to tím, že jsem starší, věkem.

Jakým způsobem se změnilo tvoje trávení času? Cítila si nějakou změnu, když si vaši vzali kluky? Když přišel první, tak jsem to nevnímala, ale u druhého jsem přemýšlela, co se bude dít. V 11 jsem řešila co se bude dít, jestli se mi změní život

a vnímala jsem ho, že ho tam chci, ale zároveň ho tam nechci. Nechci nikoho nového, ale zároveň už jsem ho znala. Už jsem ho viděla párkrát, a hrozně se na něj těším, protože mi přišel takový roztomilý a milý na mě byl.

Takže ho máš ráda, ale cítíš, že ti trochu narušuje ten tvůj stereotyp a on přišel jako změna? Jo.

Brala si kluky hned jako sourozence? Toho prvního jo a u druhého jsem měla chvíli problém, ale dva týdny a je jak vlastní.

Co si prožívala, když si rodiče vzali kluky nebo i ty starší sourozence? Jak kluci byli noví, styděli se a báli se, tak si mě všímali míň (rodiče), ale pak jsem si řekla, že jsou noví, ale potřebují se naučit to samé co já, jak fungovat v rodině, tak mu dávají víc času (rodiče). Ale pak jsem se snažila klukům pomáhat, ukázat jim, jak to u nás funguje.

Chtěla si další sourozence? To byla otázka, na kterou se mě ptali i rodiče, a i paní z OSPODu, že si nás ve škole vytáhla a zazněla otázka, jestli chceme nového sourozence a já odpověděla že nevím. Josefa jsem znala, věděla jsem, že si ho chtějí rodiče vzít, ale v tu chvíli jsem nevěděla, co té paní a našim řeknu. Ale asi jsem ho chtěla. Byla jsem pro abychom ho měli, ale když k nám přišel, tak jsem s tím měla problém. Brala si to tak, že jde o dalšího sourozence skrz to, že si věděla že není vlastní? Jo, to tam hrálo velkou roli.

Trávíš ráda s kluky svůj volný čas? Jo, s Patrikem jsem trávila dřív hodně času, teď jsme víc zalezli v pokoji. S Josefem hraji různé hry, když jsou rodiče „vyšťavení“ tak většinou jo. Nemáš občas chuť si někam zalézt, že je toho na tebe hodně? To jo, když má mamka čas, tak si zalezu do pokoje a jsem schopná tam strávit celý den, ale jinak je to v pohodě.

Co k dětem, kteří nejsou tví biologičtí sourozenci, cítíš? Říkala si, že s těmi staršími tam nebyl ideální vztah a s některými, hlavně s mladšími si je víc brala. Jo, hlavně Patrika, toho jsem brala hned jako bráchu. Protože když mi byli 4 roky, tak jsem mámě říkala, že bych chtěla sourozence, protože s mojí biologickou sestrou jsme si moc nerozuměly, je mezi námi 9 let. Ne že bychom si nerozuměly, ale ona měla kamarádku

a já navíc jsem si zlomila nohy, takže jsem moc nechodila, tak jsem chtěla sourozence, tak jsem ho dostala. Takže jsem ráda, že máme kluky.

Mluvila si s někým o tom, že by si rodiče vzali další děti do NRP? Kromě těch, kdo s tebou musí mluvit, to si zmiňovala, že se tě ptali rodiče a že s tebou mluvila paní z OSPODu, tak jestli si o tom mluvila např. se spolužačkami? Jestli nemáš pocit, že se tě na to kdokoliv málo ptal a nepřišla si k hotové věci. U prvního se mě nikdo neptal, to jsem byla moc malá, ale u druhého za námi byla paní z OSPODu ve škole, ptala se mě i ředitelka kvůli škole, protože Josef měl nastupovat do školy. Kvůli tomu že je velký i kvůli tomu, že bych mu třeba pomáhala. I rodiče se mě hodně ptali. Mluvila jsem o tom i se sourozenci. Mluvila jsem o tom hodně, nebylo to nic rychlého. Dokonce jsem se s Josefem i vídala a řešili jsme, jestli si ho vzít nebo ne, jestli s tím nemám nějaký problém a tak. Kdybych řekla, že ho nechci, tak by si ho rodiče nevzali.

Představovala sis jak bude probíhat to, až k vám přijde Josef? Vzali jsme si Josefa dřív, než bylo napsané v papírech, to se mě rodiče ptali, jestli mi to nevadí. Připravili mě, že přijede, bude u nás spát a ráno tady zůstane, jestli mi to nevadí, tak jsem řekla že v pohodě. Takže si neměla představu, že budeš mít míň prostoru nebo že bude větší zábava? Já jsem z toho asi měla radost, protože to pro mě znamenalo, že budu mít vlastní pokoj. Měla jsem to jako iluzi, že jakmile přijde Josef, tak budu mít vlastní pokoj, což se nestalo, ale dočkala jsem se ho. Pokoje i Josefa.

Měla si nějakou podporu, když si rodiče přivezli Josefa? Měla jsem podporu hlavně od holek ze školy, bavily jsem se o tom, protože holky to zajímalo, protože nikdo nevěděl, že Patrik je adoptovaný, tak se mě na to hodně ptali, a ještě ptají, jak můžeme být sourozenci, když jsme jinačí barvy.

Říkala jsem spolužačkám, než jsme si přivezli Josefa, že budu mít bráchu. Ptali se mě, jestli bude biologický nebo ne, tak jsem řekla že ne, že je mu 6 a holky byly nadšené, protože Patrika měli moc rády.

Večer, než k nám Josef přijel, tak jsem si volala s kamarádkou a ona mě hrozně podporovala. Říkala jsem, že Josef je hodný, ale že nevím, jestli ho zvládnou, protože jsem věděla, že má svoje „hysteráky“. Ona mi řekla, že kdyby cokoliv,

že mě bude podporovat. Bavím se s ní doteď, pomáhá mi s Josefem, když je u nás. Se sourozenci a rodiči dobrý, mám taky podporu, ale u ní to bylo nejsilnější.

Máš pocit, že když k vám kluci přišli, že to mělo nějaké výhody a nevýhody? Hlavní výhoda byla, že jsem měla mít vlastní pokoj. U Patrika jsme se rok po tom, co jsme si ho vzali, stěhovali, protože jsme se už nevešli. Takže vlastně samé výhody, nový dům, nový pokoj. Žádné nevýhody. Vlastně s těma staršíma to bylo trochu komplikované. Brácha dostal číslo na svoji biologickou matku, vykradl asi banku, tak byl taky ve vězení. Takhle jsem vlastně zjistila, že s námi bydlel další brácha, a v tu chvíli jsem je začala brát jako sígry a nechtěla jsem se s nimi bavit. Pak jsem se přestěhovali a já zjistila, že jsou v pohodě, že se s nimi dá bavit. Takže je mám ráda, ale když jsme si brali Patrika, tak jsem je vnímala jako sígry. Takže trochu nevýhody.

Myslíš, že by se těm nevýhodám dalo předejít? Asi ne. Vždycky bych se to časem dozvěděla. Člověka nezměníš, takže ne.

Litovala si někdy, že si vaši vzali někoho do pěstounství? Jo, když měl Josef svoje záchvaty, začal po mě vulgárně rvát a říkala jsem si, proč jsem se do toho uvrtnala a proč se sebou nechám ovládat. V tu chvíli jsem šla za mamkou a říkala jsem, že ho chci vrátit. Občas to tak pořád mám, když po mě Josef vyjede a začne mě mlátit. Občas ten pocit mám pořád, ale už míň. Ale je to chvilkový, jsem ráda, že ho máme.

Máš pocit ovlivnění do budoucnosti ohledně NRP? Asi ne, ale nevím, já se spíš zajímám o přítomnost.

Takže nepřemýšlíš, jestli by sis třeba nějaké dítě v dospělosti vzala? Jako třeba rok zpátky jsem uvažovala, že bych si někoho v dospělosti vzala, že bych pokračovala v tom, co začala moje mamka, že si vzala 6 dětí do pěstounské péče. Ale pak jsem si řekla, jestli na to budu mít, jestli nebudu tak vyřízená z toho, jak jsem pomáhala doma s kluky, jestli na to budu mít nervy.

Změnilo se sociální prostředí rodiny skrze přijetí dětí? Podle mě ani ne. Už když jsem se narodila, tak jsem měla sourozence v náhradní rodinné péči a jedeme dál, nic neměníme. Já jsem si i říkala, jestli se něco, až si vezmeme Josefa,

změní, jestli budeme dělat něco jinak, ale nic se nezměnilo. A nějací noví lidé skrz náhradní rodinnou péči? To mi ani nepřijde, možná jen ve škole, že se skrz to, že jsem řekla, že budu mít dalšího brácha, tak se mě ptali, jestli něco nepotřebuji, nějakou podporu a tak. A s Josefovými rodiči, s mámou to nejde, s tátou asi jednou. Spíš mě asi překvapilo to, jak jeho rodiče fungují. Máma mu píše dopisy z vězení, kdy mi to přijde jako citové vydírání a jeho táta je taky dost šílený. Slibuje mu věci, který nesplní, že si Josefa vezmou zpátky, až já nevím, co všechno a Josef se na to pořád ptá, kdy už si ho táta vezme. Stejně tak, když se s ním Josef viděl, tak o něj nejevil vůbec žádný zájem.

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru 2

Vyžadují rodiče něco navíc od té doby, co si vzali dítě do NRP?

Ani ne, všechno funguje jako předtím.

Změnilo se trávení času s rodinou? Jo, jsem spíš s kamarády než s rodinou.

A bylo to tak vždy nebo až po přijetí dítěte? Vlastně to tak bylo i dřív, takže vlastně žádná změna. Je to hodně tím, že je ještě Jana malá.

Bral si Janu hned jako sourozence? Ona je naše sestřenice, ale tak jako je součást rodiny, ale ne prostě ségra.

Prožíval si to nějak, když jste si vzali Janu? Moc ne, prostě to tak bylo. Ani vlastně moc nevím, proč jsme si ji vzali. (Maminka vysvětluje, že mají v rodině už její biologickou sestru, takže jí volali, jestli by chtěli i Janu.) Věděl jsem, že je, ale přišla ze dne na den a byla tu.

Chtěl si dalšího sourozence? Když jsem byl mladší, tak jsem chtěl mladšího bráchu, ale mám dvě ségry. Teď je mi to nějak jedno, ale další už bych nechtěl.

Jaký je věkový rozestup mezi tebou a holkami? Tak Janě jsou 4 a Petře 6 let a bráchovi 15. Takže mně bylo 9, když jsem přemýšlel, že bych chtěl dalšího bráchu.

Štvalo tě to, že místo bráchy máš doma dvě holky? Jako ze začátku, když byly holky menší, tak mě trochu štvalo, že nemám mladšího bráchu, ale teď je mi to už jedno.

Mluvili jste o tom, že budete mít Janu s někým? Jo, s mamkou.

Řešil si to s někým ve škole, třeba s kamarády? Moc ne, ale tak nějaká doba to je, takže jsem jim řekl, že mám doma 2 ségry a nikdo to neřešil dál.

Jak dlouho si o tom, že budete mít Janu věděl? Jako trochu jsem to věděl, mamka o tom mluvila, ale pak ji najednou mamka přivezla domů a byla tu.

Představoval sis, jaké to bude, až bude Jana doma? Moc ne, spíš, když jsem byl menší, tak jsem žádnou představu neměl.

Měl si nějakou podporu? Ani ne, přijde mi, že nebylo proč mít podporu, prostě máme doma další dítě.

Cítíš nějaké výhody nebo nevýhody potom, co máte Janu doma? Ne, všechno je pořád stejné.

Mluvili s tebou o tom rodiče nebo bylo jejich rozhodnutí vzít si Janu? Jo, věděl jsem o tom, že má Petra ségru, ale to bylo asi všechno. Prostě nám rodiče řekli, že budeme mít i Jan. Ale tak neměl jsem nic proti, takže v pohodě.

Změnilo se nějak rodinné prostředí, třeba co se týče nových lidí? Jo, byli jsme na nějakém pobytu. Ale to je všechno, bylo to dobrý, ale nijak se pak moc nestýkáme. Možná si občas třeba napíšeme, ale moc se nevidáme.

Přemýšlel si o tom, že by sis v budoucnu vzal dítě do NRP? Nevím, ale asi klidně jo.

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru 3

Kolik máš sourozenců? Dva, oba mladší. Oby jsou kluci.

Kolik ti bylo, když jste si vzali Toma? Šest let.

Kolik bylo teda Tomovi? Jeden rok a mě bylo šest.

Povídali si o tom s tebou rodiče, že budete mít doma dalšího chlapečka?

Jo, věděl.

A těšil si se na něj? Ano.

Mluvil si o tom ještě s někým dalším, třeba s nějakou paní? Ne. (Maminka říkala, že sociální pracovníci začali chodit až když měli Toma doma.)

Změnilo se něco, když si rodiče přivezli Toma domů? Že po tobě chtěli rodiče třeba víc pomáhat? Ano.

Pomáhali ti rodiče se vším, co si potřeboval? Zrovna si šel do školy. Ano, pomáhali mi.

Pomáhal si doma s Tomem? Ano.

A jak? Staral jsem se o něj.

Pomáháš pořád? Už mě to moc nebaví.

Trávíš s rodiči pořád stejně času? Jo, ale hraji si hodně sám. Vlastně jezdím s tátou hodně na hokej. A o víkendech mám zápasy.

Pomáhají ti rodiče s věcmi do školy nebo je děláš sám? Pomáhají mi rodiče.

Víš o tom, že Tomík má jiné rodiče, kterým se narodil než ty. Bereš ho jako bráchu? Ano.

Chtěl si dalšího bráchu? Ano. My už jsem se znali, hrál jsem si s ním, jezdil jsem za ním s rodiči.

Bál si se třeba toho, že bude něco jinak, když bude Tomík doma? Nebál. Doma si hrajeme, třeba na honičku, trochu se pereme.

Proč jsi rád, že máš bráchy? Protože si s nimi hraji a nejsem sám.

Zlobí tě Tomík? Ne.

Chtěl bys ještě dalšího sourozence? Ano.

Jezdíte někam, třeba na nějaké pobyty? Ano, hráli jsme i tam a máma s tátou si povídali.

Našel sis tam nějaké kamarády? Jo, byl tam spolužák.

Jel by si znovu? Jo, líbilo se mi tam.

Mluvil si o tom, že je Tomík o jiné maminky? Ne.

Nikdo se tě neptal, třeba ve škole? Ne.

Nikdo se ve škole nedivil, že máš dalšího bráchu? Jo.

A co si jim na to řekl? Nevím.

Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru 4

Kolik ti bylo, když jste si vzali Kubu? Bylo mi 6.

Změnilo se něco, když si rodiče přivezli Kubu domů? Že po tobě chtěli rodiče třeba víc pomáhat? Ne, pořád stejný jako předtím.

Kolik na tebe teď mají rodiče času? Pořád stejně.

Změnilo se nějak tvoje trávení času s rodinou? Ani ne.

Jsi třeba teď víc s kamarády? Jo, jsem hodně s kamarády.

Je to tím, že máte doma Kubu? Ne, už byl doma, když jsem hodně s kamarády.

Hraješ si a pomáháš s Kubou? Jo, trochu.

Bereš Kubu jako sourozence? Jo, je to brácha.

Byl si rád, když rodiče Kubu přivezli domů? Jo, moc, těšil jsem se na něj.

Chtěl si sourozence? Jo, chtěl a chtěl bych i dalšího, holku.

Mluvili o tom s tebou rodiče, než si Kubu přivezli? Nevím, nepamatuji si to. Ale než ho rodiče přivezli, tak jsme se na něj jeli i podívat, tak jsem si s ním hrál.

Zlobí tě občas Kuba? Jo, občas mě štve, když mi bere věci.

Bál si se něčeho, když rodiče přivezli Kubu domů, že třeba bude zlobit? Ne, nebál, ale občas zlobí.

Má to, že máte doma Kubu nějaké výhody a nevýhody? Ve škole o něm skládají básničky, mají ho rádi.

Zlobí tě někdy moc, že bys chtěl být bez Kuby? Občas, ale jsem rád, že je doma.

Chodí k vám domů někdo, kdo se zajímá o Kubu? Jo.

Jezdíte na nějaké pobyty? Jo, občas na víkend.

Máš nějaké nové kamarády díky Kubovi, když třeba jezdíte na pobyty?

Ne, mám pořád stejné kamarády.

Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru 5

Kolik ti bylo, když jste si vzali Honzu? Je to rok a půl co ho máme a teď mu jsou dva a půl roku, takže jemu byl rok a mně asi 16. Takže on je docela malý.

Tím že ti bylo tolik, tak si tomu rozuměl. Bavili jste se o tom doma, že si Honzu vezmete? Jo, bylo to úplně v pohodě, rodiče byli komunikativní.

Neměl si s tím problémem, že bys ho třeba nechtěl nebo se bál? Já ne, jak jsem na intru, tak mě to moc neovlivňuje.

A nějaké změny, třeba o víkendu, když si přes týden pryč? Jo, občas třeba pohlídám a tak, trochu jiné povinnosti, ale není to nijak výrazně jiné.

Takže se nějak tvůj čas změnil? Tím že jsem na intru, tak moc ne. Ale myslím, že kdybych byl víc doma, tak by po mně třeba chtěli rodiče trochu víc pomáhat a celkově, asi kdybychom Honzu neměli, tak bych měl nějaký čas navíc.

Společné trávení času s rodinou se nějak změnilo? Tak tím, že jsem na intru, tak jediné co, že netrávím čas jen s rodiči a bratry, ale i s Honzou. Takže vlastně stejné, jen je nás o jednoho víc.

Pro tebe se nějak trávení času změnilo? Asi mi nepřijde. Respektive změnilo, ale důvodem není Honza, ale že jsem starší a mám větší tendenci být pryč.

Jak bereš trávení času s Honzou? Občas je to tak, že jsem s ním rád a občas mi prostě nic jiného nezbude, že bych si třeba radši dělal něco svého, ale je potřeba ho pohlídat. Ale většinou v pohodě, když to není nijak často.

Bereš Honzu jako sourozence? Ze začátku jsem si na to trochu zvykal, třeba půl roku mi trvalo, než jsem mu začal říkat brácho. A teď už je to prostě brácha.

Proč ti to trvalo, než si ho začal považovat za bráchu? Nevím úplně jak to vysvětlit. Prostě byl dítě a mě trvá, než s někým navážu takový vztah. Věděl jsem, že je to kluk, co s námi bude žít, ale navázání vztahu trochu trvá.

Co si prožíval, když rodiče přivezli Honzu? Bylo to zvláštní, kdo to je a tak, ale jak byl malý, tak to bylo úplně v pohodě, asi i tím, jak byl malý.

Bál si se něčeho? Asi ne úplně bál, ale měl jsem takový respekt, co bude, jestli se něco změní a tak. Spíš šlo ale asi o nevědomost. Ale čekal jsem, že třeba budu asi v něčem pomáhat. A trochu, jak jsem starší, tak se mi narušilo trochu soukromí, ale jinak dobré. Běhá, otevírá dveře, takže to soukromí, ale v pohodě.

Chtěl si dalšího sourozence? Jako asi mě to úplně nenapadlo, trochu úlet, ale časem mi to začalo dávat smysl.

Takže si z toho nebyl úplně nadšený? Říkal jsem si spíš... spíš takový údiv. Ani jsem nebyl nadšený, ale ani mě to nijak neštvalo. Spíš mě překvapil vůbec ten nápad.

Co k Honzovi cítíš? Jak je roztomilý, tak určitě tam jsou sympatie. A vlastně, jak je malý, tak do rodiny vnesl i intimitu. Jak je malý, tak se rád objímá, a to u nás v rodině předtím nebylo, takže to prospělo, jsme si teď bližší.

Jakým způsobem s tebou rodiče mluvili rodiče o tom, že si vezmou Honzu? Jako, asi byli docela rozhodnutí, že to tak chtějí, ale ptali se mě na můj názor, ale myslím, že kdybych řekl, že do toho nechci jít, tak by nešli proti mně a myslím, že by si Honzu nevzali. A tak celkově s tím přicházeli pomalu. Nejdřív o tom mluvili, pak to brali víc vážně, pak se teda ptali a tak. I mi vysvětlovali, jak to bude probíhat, ale nakonec to soužití se nedá úplně vysvětlit. Ale docela jsem tušil do čeho jdu.

Máš kolem sebe někoho, kdo by to měl stejně jako ty, že mají taky dítě v NRP? Ne. Rodiče se s někým znají, ale já ne.

Představoval sis nějak přijetí Honzy? Byl jsem s rodiči za ním u přechodné pěstounky, o to bylo snazší to přijetí. Takže to pak bylo už v pohodě, když ho rodiče přivezli domů, ale co se týče toho vztahu a tak, tak jsem už říkal, že mi chvilku trvalo, než jsem ho začal považovat za bráchu. Bylo tam důležité to, že jsme za ním byli všichni, že se už od začátku nefixoval jen na mamku, ale bral nás všechny. Bylo to dobrý rozhodnutí, protože to teď znamená, že ho hlídám třeba já a je to v pohodě.

Kdy si rodiče přivezli Honzu? Přes týden, když si byl na intru nebo o víkendu? Myslím, že to bylo v pátek, takže jsem s ním byl o víkendu a pak jsem zas odjel. Jako nebylo to žádné překvapení, že bych přijel domů a najednou dítě. Možná jsem nešel dokonce do školy i nějaký den, abych s ním mohl být déle.

Měl si nějakou podporu, když si rodiče přivezli Honzu? Co se týče přijetí, ale i když se něco děje, i mimo NRP? Asi jenom rodiče, ale zatím nebylo co řešit. Vždycky když je potřeba, tak si na mě rodiče čas udělají.

Ví lidi kolem tebe, že máte Honzu v NRP? Jo, jeden kamarád to věděl dřív, než jsme si ho vzali a ostatním jsem to řekl až později, když na to přišla řeč. Měl s tím někdo problém? Ne. Mluvíme o tom, jak to je, protože to bylo jasné, že to není biologický brácha.

Nikdo se neptal víc? Ne, prostě to tak vzali a nezajímalo je to.

Všiml sis po přijetí Honzy nějaké výhody nebo nevýhody? Nepřipadá mi nic velkého.

Máš třeba víc nebo míň času pro sebe? Doma je větší zábava, to bych zmínil, s malým dítětem se pořád něco děje. A vlastně to, že k sobě máme díky Honzovi blíž. Musím občas hlídat, ale tak to je v pohodě.

Štvalo tě někdy že máte Honzu? Možná když jsem uprostřed něčeho a on mi to naruší. Mám rád soukromí, takže mi vadí, když mi leze do pokoje, ale když jsem třeba v obýváku, tak počítám s tím, že tam je.

Dalo by se nějak předejít nevýhodám, takže narušování soukromí? Asi teoreticky, kdybych si třeba zamykal, ale kdyby lomcoval klikou, tak by mi to taky vadilo. Takže to tak prostě je. Je to malý dítě.

Litoval si někdy rozhodnutí rodičů? Určitě ne, spíš naopak, rodině to pomohlo.

Máš pocit ovlivnění do budoucna, co se týče NRP? Asi ne, že bych třeba nějak přemýšlel, že bych si vzal dítě... kdyby nebyla jiná možnost, nejsem proti tomu, ale preferuji vlastní dítě.

Změnilo se sociální prostředí rodiny? Asi ne, občas přijede paní z doprovodné péče, ale jinak... možná na začátku jsme třeba míň jezdili za prarodiči, aby si Honza zvyknul na to prostředí, ale teď už je všechno normální.

Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru 6

Kolik máš sourozenců v NRP? Tři v pěstounské péči.

Kolik máš vlastních sourozenců? Jen jednu starší sestru.

Kolik ti bylo, když si rodiče vzali děti do NRP? Bylo to, když jsem byl mladší. Ten nejstarší, to mi byli tři, když si ho rodiče vzali. On je se mnou stejně starý.

A ti ostatní jsou mladší a o kolik? Jo, jsou mladší. Sestře je teď 15 a bratrovi 13, ten je nejmladší.

Pamatuješ si, když byli malí? Jo, pamatuji si oba, sestru i bratra, jak jsme se za nimi jeli kouknout, že jsme něco připravovali, postýlku, oblečení.

Kolik jim bylo, když jste si je brali? Sestře byly asi 4 roky, tu jsme si brali jako nejstarší.

Ptali se tě rodiče už v tomhle věku, jestli bys chtěl doma další dítě? To se mě asi nikdo neptal, nebo aspoň si to nepamatuji. Ale tak když bych měl mít biologického sourozence, tak se mě taky nikdo neptá.

Změnilo se něco po přijetí sourozenců do NRP? Myslím si, že nejvíc se to změnilo, když jsme si přivezli nejstaršího bráchu, protože byl opožděný, drobnější, takže když ho rodiče přivezli, tak ještě ani nechodil. Do té doby měli rodiče hodně času pro sebe a najednou se museli hodně starat o něj.

Měl si pocit, že se nějak změnil čas strávený s rodiči? Ne, jako dítěti mi to nepřišlo. Ale teď, nevím, jestli to je skrz NRP, ale nemáme teď moc dobrý vztah s tatínkem.

Jak si prožíval přijetí sourozenců? My jsme si užívali ty přípravy a jezdili jsme na návštěvy, tak jsme se těšili až si je povezeme domů.

Oni byli u pěstounů na přechodnou dobu? Sestra byla v DD, brácha byl v kojeneckém ústavu.

Bál si se, že se něco změní? Jako dítě určitě ne. Nějak mě nenapadá čeho. Je pravda, že mi občas vadilo, že když už jsem byl se sestrou větší a mohli bychom dělat s rodiči pro nás nějaké záživné aktivity, tak ti ostatní sourozenci byli mladší. Když další dítě dorostlo, tak si rodiče zas vzali mladšího.

Co cítíš k sourozencům? Dokud jsme spolu vyrůstali, tak jsem neviděl mezi všemi sourozenci rozdíl. Možná spíš rodiče měli na brácha stejně vysoké nároky jako na mě a sestru, ale on nebyl schopný je plnit, tak jsem z toho byl trochu i špatný, proč to po něm vyžadují. Se sourozenci jsem neměl žádný problém, možná spíš jsem byl trochu naštvaný na rodiče, že když už jsme se sestrou dorostli, tak si naplánovali, že si vezmou další dítě. Ale zase rodiče pak už nechtěli další dítě, ale z úřadu za nimi přišli, jestli by si se sestrou nevzali i jejího biologického bratra, tak na to kývli.

Mluvili jste o přijetí dětí do NRP? Jo, ale nejdřív jsem byl docela malý a vlastně bych asi ani nikdy neřekl, že je nechci. Myslím, že to bylo i tím, že se jednalo o konkrétní dítě a to neřekneš ne.

Neštvalo tě někdy, že máš sourozence v NRP? V určitém věku mě to štvalo a teď zpětně si uvědomuji, že to hodně poznamenalo vztah rodičů, že na sebe neměli tolik času a teď už ten čas ani mít neumí. Ale jsem rád že je mám, neumím si představit, že bych sourozence neměl. U sestry se teď trochu řeší, že by šla zpátky do DD, protože je trochu nezvladatelná, ale i když je, neříkám si, že bych byl rád, kdyby nebyla doma, že by mi bylo třeba líp.

Měl si od někoho kromě rodičů podporu? Tak se sestrou jsme to sdíleli, i s rodiči, ale myslím že je to i tak, že jsem neměl pocit, že je něco špatně. Možná jsem se později spíš snažil třeba podporovat rodiče. Ale pro sebe jsem měl tehdy podle mě podporu dostačující. Takže občas jim někdo pomohl tím, že nás pohlídal.

Uvědomuješ si nějaké výhody a nevýhody? Určitě jo, tak výhoda je to že nás bylo hodně, že to bylo zábavnější. A nevýhoda byl vztah mezi rodiči a to, že když jsme byli už starší, tak nás zas další mladší dítě stáhlo k tomu nezábavnému hraní.

Dalo by se tomu nějak předejít, nevýhodám? Možná jo, kdyby nebylo mezi námi tak velké věkové rozmezí, tak by to třeba pomohlo a možná i výběrem dítěte, ale nevím vlastně jak to je, jestli si může člověk trochu vybrat, ale to naši na výběr moc neměli. A asi by bylo dobré být v kontaktu s někým, kdo má s NRP už zkušenosti, nejlépe s nějakým problémovým dítětem.

Neodradilo by tě to nebo vaše, spíš, vidět problémové dítě? Možná jo, ale zas jestli to není dobře, že bychom si uvědomili, nebo rodiče, že na to nemají a pak by se děti nemusely vracet do ústavů, rodiče a děti by nebyli vyčerpaní.

Chodil k vám někdo domů ohledně NRP? Chodila k nám sociální pracovnice občas, ale asi spíš šlo o sourozence než podporu. Možná z toho měla maminka nějaký užitek, ptala se mě na věci ve škole a tak, ale asi mi to nic nedalo.

Nelitoval si někdy rozhodnutí rodičů? Z mého pohledu ani ne, rodiče to poznamenalo, ale je fakt, že se něco zhoršilo.

Ovlivnila tě NRP do budoucna? Asi bych to lidem nedoporučil, jako krajní možnost, pokud nemůžou mít dítě, ale dobrovolně bych do toho nešel.

Jak se změnilo rodinné sociální prostředí? Když jsme byly menší, tak jsme občas jezdili na pobyty, ale kontakty nám nezůstali, že bychom se s někým seznámili a vídali to ne. Někoho jsme potkali na té akci, a to bylo všechno. Pokaždé tam byl někdo jiný, nejjezdili tam moc stejní lidé.

Jak se změnilo tvoje sociální prostředí? Některé lidi to zajímá, že mám bráchu v NRP. Nemají s tím zkušenosti, tak se ptají, ale že bych do svého okolí přátel někoho získal, to ne.

Jak si sdělil, že sourozenci jsou v NRP? Ne že bych se za ně nějak styděl, mluvil jsem o nich jako o sourozencích. Spíš, když k tomu došlo, že se divili, že jsme třeba s bráchou o půl roku, tak jsem to řekl.

Příloha č. 7 – Přepis rozhovoru 7

Kolik ti bylo, když si rodiče přivezli Petra? Nevím, byla jsem malá, myslím si, že jsem mohla chodit do školky.

Ptali se tě rodiče, jestli bys chtěla dalšího sourozence? Ne.

Povídal si s tebou někdo o tom, že si vezmou Petra? Jako určitě jsme to řešili, ale nepamatuji si to.

Pamatuješ si, kdy si rodiče přivezli Petra? Moje první vzpomínka je, jak si ho vezeme z kojeneckého ústavu.

Měla si v někom oporu? Určitě v rodičích a hodně udělalo i to, že už jsem měla staršího bratra. Myslím, že by byl daleko větší šok, kdybych neměla sourozence a najednou by si rodiče přivezli Petra. Už jsem byla tím pádem zvyklá, že se pozornost rodičů nějak dělí mezi víc dětí.

A u někoho dalšího? To jsem hodně postrádala jinde. Nebo ani tak ne já, spíš zas rodiče. Okolí se s nimi o tom nebavilo, možná nevěděli jak, ale bylo znát, že to fakt postrádali, nebýt na to sami. A bylo i znát, že ho okolí bere jinak než třeba mě nebo staršího bratra.

A podpora pro tebe? To jsem nepotřebovala, neměla jsem pocit, že je něco jinak, tehdy jsem to vnímala, že je všechno v pohodě.

Změnil se nějak čas strávený s rodiči? Nezměnilo, ale hodně věcí zjišťuji až zpětně, že třeba Petr byl hodně nalepený na maminku, takže ho pořád musela nosit. Takže cokoliv dělala se mnou, dělala vlastně i s ním.

Jak si prožívala přijetí Petra? Když řval v autě, když jsme si ho vezli, tak to bylo šílené, ale užívala jsem si, že ho můžu utěšovat. Jinak jsem z toho byla nadšená, protože on byl

mladší a mohla jsem se o něj starat jako o panenku. Fakt jsme si z něj dělali holčičku, culičky, oblíkali jsme ho a tak.

Co cítíš k Petrovi? Nikdy jsem nerozlišovala rozdíl mezi biologickým a adoptovaným bratrem, neměla jsem nijaký důvod. Ale ten vztah byl hodně jiný. Petr se dost vymezoval, měla jsem ho fakt ráda a pořád mám, ale on o to moc nestojí. Takže jsem se o ten vztah snažila, ale jak se teď nevidáme a nejsme v kontaktu, tak ten vztah mezi námi dost mizí. Občas si napíšeme, ale je to minimální. Nechci se mu vnucovat, myslím že on potřebuje čas a třeba se to změní. Možná si potřebuje něco odžít a dojít k tomu, že s námi chce ten vztah. On se mnou nikdy neměl problém, ale nikdy tam od něj ani nebyl moc hluboký vztah, asi se s tím svým osudem ještě nesmířil, že je adoptovaný. Myslím, že v sobě má skrz tohle takovou hořkost. Hodně nám říkával, jak půjde za svou mámou a jak nás nenávidí. Asi to nemá úplně uzavřené.

Poznamenala tě nějak NRP? Mě asi nějak zásadně ne, spíš vztah rodičů. Museli se fakt snažit, aby se jim kvůli Petrovi nerozpadl vztah.

Skrze co na sebe neměli čas? Skrz výchovu, protože to bylo hrozně náročný, asi i neshody ve té výchově. Dokonce jsem zpětně zjistila, že se kvůli tomu málem i rozvedli.

Nelitoval si někdy rozhodnutí rodičů? Napadlo mě to, že by bylo všechno jednodušší, ale nikdy bych to neměnila, že bych ho chtěla vrátit.

Ovlivnila tě NRP do budoucna? Určitě jo. Myslím, že kdybych tu zkušenost neměla, tak bych na to koukala dost naivně, jako myslím na to koukali rodiče. Řekla bych si, že pomůžu tomu dítěti a všichni se budeme mít skvěle, a nakonec by to tak třeba nebylo.

Jak se změnilo rodinné sociální prostředí? My jsme se vždycky hodně vídali s různými rodinami, a to se myslím si, nezměnilo, nebo možná se o to teď snažíme ještě víc. Změnilo se hodně to, co se doma řeší, hodně se to točilo kolem něj. Někdo volal ze školy, tak to se muselo řešit. Vlastně se pořád řešil on.

Jak se změnilo tvoje sociální prostředí? Pamatuji si, jak jsem to řekla spolužákovi jako malá a říkala jsem to tak hrdě. Nějak mě nenapadlo, že by mě za to mohli „zavrhnout“.

Jak si sdělila, že Petr je v NRP? Já jsem to normálně řekla sama od sebe. Ani nevím, jestli se mě na to někdo ptal.

Jméno a příjmení:	Františka Žáková
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Kristýna Krahulcová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

ANOTACE

Název práce:	Problematika náhradní rodinné péče pohledem biologických dětí náhradní rodiny
Název práce v angličtině	The concept of foster family care from the perspective of the biological children of the foster family
Anotace:	Bakalářská práce zkoumá problematiku náhradní rodinné péče pohledem biologických dětí náhradní rodiny. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část popisuje rodinu, vztahy v rodině, náhradní rodinnou péči a její typy. Praktická část je věnována výzkumu, kde byla využita metoda polostrukturovaný rozhovor, který byl veden s respondenty, kteří mají v rodině dítě v náhradní rodinné péči. Výzkumným cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké změny přijetí dítěte do náhradní rodinné péče přináší, jak bylo biologické dítě na přijetí připraveno a zda by se dalo podle něj něco změnit.
Klíčová slova:	Náhradní rodinná péče, adopce, pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, pěstoun, biologické dítě, sourozenci
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis examines the issue of foster family care from the perspective of the biological children of the foster family. The thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part describes family, relationships in family, foster family care and its types. The practical part is devoted to research, where the method of semi-structured interview was used, which was conducted with respondents who have a child in the family in foster family care. The

	research aim of this bachelor thesis was to find out what changes the adoption of a child into foster family care brings, how the biological child was prepared for the adoption and if there was anything that could be changed according to the child.
Klíčová slova v angličtině:	Substitutional parental care, adoption, foster care, foster care for a temporary period, foster father, biological child, siblings
Přílohy:	Příloha č. 1 – Přepis rozhovoru 1 Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru 2 Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru 3 Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru 4 Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru 5 Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru 6 Příloha č. 7 – Přepis rozhovoru 7
Rozsah práce:	50
Jazyk práce:	Český jazyk